

DE VOORZITTERS.

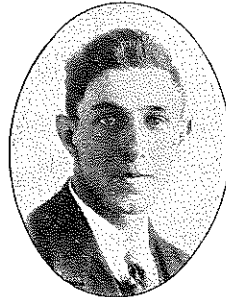
FEIKO KOSTER
1920.

HENNIE HARDON
1922.

KEES VAN STEENIS
1923.

JAN NIJKAMP
1924.

WIM WESSELS
1925.

KEES ITTMANN
1926.

DIRK DE MAN
1928.

AD BORSTLAP
1929.

VAN NATUUR EN

JEUGDBOND

JEUGDBOND
LEVEN IN
NEDERLAND
DOOR

M.R.S. BOETJE-VAN RUYVEN

1930 - VAN GORCUM & COMP. N.V. - UITGEVERS - ASSEN

Woord vooraf.

De jonge-natuurlijefhebbersbond bestaat tien jaar en nu verschijnt dit boek.

Geen gelegenheidsuitgaaf wil het echter zijn, het is ook geen minutieuze geschiedschrijving, evenmin een handleiding voor ons bondswerk.

Het gedenkt vele dagen, vele gebeurtenissen, vele mensen uit ons bondsleven, niet als dode herinneringen, maar als levende indrukken. Het vertelt ons van werken, streven, van teleurstellingen en vreugden, van veelheid en eenheid in de praktijk van het vrije jeugdleven. Het getuigt ons van worsteling en groei, van kameraadschap en idealisme in een jeugd-bond van deze tijd. Het is bont en afwisselend in verschijningsvorm, bewogen en warm als het jonge Leven zelf.

Zeg niet, dat je een N.J.N.-boek heel anders gewild had.

Zet je neer in de kring tussen de anderen, op de grond voor „de Bever”, de tent die al zooveel van onze kampen zag — misschien krijg je nog een plaatsje onder de luifel — en luister naar Mevrouw Boetje.

Er is daar voor „de Bever” plaats voor velen. Bij de paddestoelensoep kan geen groot gezelschap worden uitgenodigd, maar tans is ieder welkom! Kom er maar bij zitten en luister mee.

En als het uit is en we nog wat blijven zitten, dan zullen onze indrukken heel verscheiden geweest zijn, onze gedachten zullen in veel verschillende richtingen gaan, al naar we jonger of ouder, buitenstaander of ingewijde, zus of zo „georiënteerd” zijn.

Maar mogen wij allen dit voelen: iets van waarde te hebben gekregen, iets rijker te zijn geworden.

Dan hebben wij goed geluisterd.

Zomer 1930.

*Het hoofdbestuur van de
Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie.*

Inleiding.

Het is René Wirix geweest, die me voor de natuurhistorische jeugdclubs „opgevischt” heeft.

Op een excursie van de Ned. Mycologische vereeniging kwam hij te weten, dat ik een lezing over geologie had gehouden in de Ned. natuurhist. ver. (N.N.V.) en vroeg me, of ik ook eens een lezing wilde houden voor hun schoolclub. Hij was toen voorzitter van de nat. hist. schoolclub op de H.B.S. v.d. Waldeck-Pyrmontkade in den Haag.

Na mijn eerste lezing ben ik in voortdurend contact met de jongelui gebleven en toen ik eenige jaren later las van de oprichting van de N.J.N., heb ik aan den oproep tot hulp dadelijk gehoor gegeven door aan Molle Eisma een bedragje te sturen en mijn verderen steun aan te bieden.

Al gauw begon ik aantekeningen te maken over den bond, en deze zijn gegroeid tot een lijvig dagboek. Een van de hoofdbestuursleden kreeg het in handen en vroeg of ik het uit wilde geven. Later kwamen meerdere vragen om het boek.

Oorspronkelijk wilde ik het zóó geven als het was, slechts bekort, doch toen het in dezen vorm in handen kwam van een der oudste oud-H.B. leden, vond hij het jammer deze stof zoo ongeordend de wereld in te sturen. En zoo is dit boek ontstaan, dat naar ik hoop weergeeft, wat er in den bond, die mij zoo lief is, in deze tien jaren is omgegaan.

Het ontstaan van het boek is dus niet alleen mijn werk, evenmin als de inhoud alleen van mij is.

Degeen die mij, en tevens den bond, het meest geholpen heeft, en door vele moeilijkheden, die zich voordeden heeft helpen heenvijten, eer het tot een uitgave kwam, is Frans Tjallingii geweest, de tegenwoordige wetenschappelijke correspondent.

Ik eindig deze inleiding dan ook met een woord van hartelijken dank aan jou, Frans.

De Geboorte.

„In de serre van een villa aan de Veerallée in Zwolle. Dáár is de Jeugdbond opgericht, dáár werd het ontwerp van het eerste, thans reeds lang verdwenen reglement van den Bond van jonge natuurliefhebbers samengesteld. Ik zie ze nog zitten. Heimans, Sipkes, Wolf, Molle Eisma, Baak en meer anderen. Wiè dat waren, weet ik niet meer, maar de indrukken zijn gebleven.

Indrukken! De eenige vergadering in de Buitensociëteit. De oprichting! Wat al een geestdrift, wat een sympathie. 't Ging zoo gemakkelijk! 't Was zoo hoopgevend, bemoedigend. De groote kranten schreven er over, de Zwolsche publiceerte kolommen. 's Avonds lezingen: Wolda was er ook, met zijn opwekkende propaganda voor zijn vogelonderzoek.

Ja. De bond is er gemakkelijk gekomen. N.J.N. zou hij heeten. De Centrale Commissie deed haar best er wat goeds van te maken. De Levende Natuur hielp mee. Dit gaf ons ruimte om contact met heel jong Nederland te krijgen. Later hielp Natura ons; des Tombe was daar vooral de man van. Ik weet nog als was het gisteren pas gebeurd, hoe zij een politiek van toenadering voerden, daar op het schiereilandje aan den Dinkel bij Denekamp.

Zelfzuchtig werden wij ook eenigszins; maar daar had de N.N.V. ook schuld aan. Het mooiste contact werd verkregen in den Hortus te Amsterdam. Op de conferentie, waar onze beminde, helaas zoo vroeg overleden, „oome" Jonker presideerde"

Zoo schrijft Feiko Koster in 1925 in het Lustrumnummer van Amoeba.

Nu de aanleiding tot die geboorte. Die werd gevonden in het bijverven van den heer F. A. des Tombe om de natuurhist. jeugdclubs, die meer en meer ontstonden toch vooral niet zelfstandig te doen worden, los van de N.N.V. Des Tombe schreef er over in de Levende Natuur, waarop Feiko Koster in verzet kwam en ook in de L.N.

schreef: het was de taak en de plicht om wèl zelfstandig te blijven. Daarop kreeg Feiko brieven van instemming, vooral van H. M. Wolff uit Amsterdam. Deze moedigde Feiko aan, zijn ideeën door te zetten en uit te werken. Feiko zag er tenslotte tegenop, maar Henry Wolff zette door en zoo had de bovenbeschreven bijeenkomst plaats bij de familie Jonker aan huis.

Dr. Jac. P. Thijsse betoonde zich buitengewoon gul en stond in de Lev. Nat. twee pagina's aan de jonge federatie af. Drs. J. Heimans hielp met 't ontwerp van 't insigne (ontworpen naar een Desmidiacea: Micrasterias truncata, een van de zoog. „Ridderkruisen" die in de vennen van Oisterwijk voorkomen) en met 't maken van de eerste statuten. Ook de heer C. Sipkes kwam helpen en reisde zelfs naar Groningen voor een conferentie.

In Groningen was een afdeling, waar Molle Eisma veel contact mee had. Feiko werd algemeen voorzitter, maar Molle was de man waar in 't allereerste begin alles over ging.

In Zwolle had bij 't oprichten een Kongres plaats. Dat was dus het eerste Kongres van de N.J.N.

In het begin was er wat meningsverschil tusschen Zwolle en den Haag; Feiko en Molle stonden aan den eenen kant, Jo Betrem aan den anderen. Feiko schrijft in bovengenoemd stukje: „Nee wie zou dan ook die Hagenaars, zoo tuk op organiseeren, kunnen tegenhouden? Ik zie, Molle ook ziet: maar wij lieten het langzaam evolueeren".

Feiko vond de Hagenaars te vermetel.

Verderop schrijft hij echter: „Hardon kreeg de leiding (na Feiko's aftreden in 1922): de stevige Zwollenaar, aan wien ik haar met vertrouwen overdroeg. Hardon is niet vermetel. Jan Nijkamp en hij: 't was in orde, hoor!" Jan Nijkamp was Hagenaar.

Wat Jo de Jonge in Amoeba v. Oct. 1923 schrijft „Over jeugdorganisatie."

„Ook moeten we niet vergeten, hoe in onze tijd de maatschappelijke verhoudingen steeds scherper vormen aannemen; hoe daar is een scherpe strijd tusschen financieele belangen. Daartegenover staat de jeugd, zonder financieele belangen, dikwijls ook zonder eenzijdige politiek en dogmatiek — vrij en ruimer, dus: eerlijker.

En de scherpe, maatschappelijke strijd moet op de onbevooroordeelde, denkende jongeren een smartelijke indruk maken. Door dat alles is bij de jeugd de overtuiging ontwaakt, dat ze tegen dat alles stelling hebben te nemen; er is in de jeugd idealisme gekomen, dat weliswaar zijn richting nog moest zoeken, maar toch als idealisme aanwezig is. Was het wonder, dat na de groote wereldoorlog, die ook op ons jongeren — misschien ten deele onbewust — een sterke indruk heeft gemaakt, toen er een tijdperk van ontspanning en nieuwe levensdurf aanbrak, datgene wat in ons land gegist en gewoeld, doorbrak m.a.w. dat de jeugd zich organiseerde om een eigen kleine maatschappij zonder wanklanken en eenzijdige belangen op te bouwen?"

Daarop antwoordt Jan Nijkamp in Amoeba Nov. 1923 in „Jeugd-organisatie”.

„Is werkelijk de wereldoorlog wel de factor, waaraan het oprichten van jeugdbonden moet worden toegeschreven? Bij het oprichten van onzen bond waren er afdelingen, die reeds 5, ja zelfs 10 jaren bestonden. De K.G.O.B., de Christelijke jongelings-vereeningen, de Padvinderij, zij allen bestonden reeds lang voor den oorlog.”

Hierop antwoordt de Redactie.

„Wie goed zijn oogen de kost heeft gegeven, heeft na de oorlog een sterke uitbreiding en versterking van het jeugdleven kunnen waarnemen.

Kunnen we de Chr. Jongel. vereen. en de Padvinders wel als voorbeelden van spontaan-opwellend eigen jeugdleven beschouwen of zijn ze het werk van ouderen geweest? Heel veel van onze jeugd-vereeningen zijn inderdaad van min of meer recente datum.”

In Amoeba Febr., Maart en April 1928 schrijft George Ittmann „Na tien jaar”, waaraan ik het volgende ontleen:

„Op het einde van 1919 kwam een B(ond) (van) H(aagsche) N(at. hist.) S(choolvereeningen) tot stand.

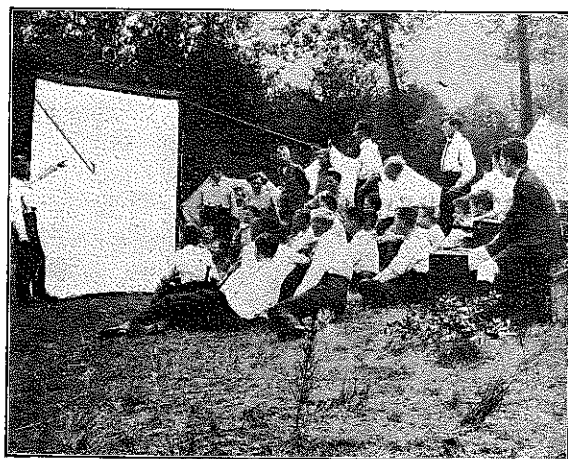
Ondanks deze meer theoretische bezwaren groeide de losse band in Den Haag uit tot een wat hechtere organisatie van een

Bond — — — — De symptomen van een hechtere organisatie waren er, en het volgende jaar werd bijv. zelfs voorgesteld om de B.H.N.S. een kamp te laten organiseren, zoodat de verwachtingen van een landelijken uitbouw van de B.H.N.S. in 1921 zeer goed in vervulling hadden kunnen gaan; — — — — maar inmiddels was er ook elders in het land iets aan den gang. Er bestonden o.a. in Groningen verschillende clubjes van 10 of hoogstens 20 enthousiaste beoefenaars van natuursport, die bijv. samen gingen kampeeren in hun vacanties. Zij zochten samenwerking met andere gelijkgezinden in het land — — — — zooals Groningers en Zwollenaren in den zomer van 1920 bij Appelscha deden. — — — —

Zoo ontstond er een comité van vertegenwoordigers uit verschillende plaatsen in het land, dat in de Lev. Nat. de jeugdige natuurvrienden opriep begin Aug. 1920 naar Zwolle te komen, waar de N.J.N. in elkaar werd gezet, nadat de oprichting eigenlijk al 27 Juli 1920 in het kamp bij Appelscha had plaats gehad.

Dr. JONKER EN MEVR.
JONKER-WESTERVELD

LEZING VAN
Dr. JONKER IN HET
KAMP TE DENEKAMP

De Kampen.

DENEKAMP, Juli 1921.

Kort vóór het ontstaan van den bond was er onder leiding van Dr. Jonker een kamp gehouden bij Appelscha en nauwlijks was de bond ontstaan, of er werden plannen gemaakt voor een kamp in 1921.

Immers in een kamp voelt de natuurliefhebber zich eerst recht in zijn element. Lees maar, wat Frans Makkink schrijft in Amoeba Mei 1929:

„En waar zal men zich eerder aan de studie van de natuur overgeven, dan juist in zijn kampverblijf? Waar de natuur hem dag en nacht omringt en hem al maar door vragen ontlokt en zijn weetgierigheid prikkelt. Waar het leven gezuiverd is van onnatuurlijke weeldegenietingen en ontdaan is van alle belemmerende franje. Daar buiten is het, dat men behoefte voelt z'n medeschepselen te bespieden en het landschap wil zien uit een omvattend gezichtspunt. In de natuur willen we de natuur leren zien als een kosmies geheel met zijn universele harmonie.

Wat hebben kampeerdere toch veel voor op anderen! Ik besef het elken keer opnieuw, als ik de bekoring van het komen van de nacht onderga of van onder de dekens het leven hoor ontwaken, lang voordat de dageraad de dag aankondigt.”

Het kamp van 1921 werd gehouden bij Denekamp aan den oever van den Dinkel en stond onder leiding van den heer en mevr. Jonker.

In dit kamp heerschte nog de idee van kampsport gecombineerd met natuurstudie, d.w.z. een groepje jonge menschen, die in tenten leven, voor hun eigen potje zorgen en in den vrijen tijd, die voor een goed kampeerder overvloedig is, samen de natuur bespieden.

Dit gaat echter alléén op voor een geoefend kampeerder.

Er kwamen echter ook absolute groenen, waarvan een brief van mevr. J. getuigt:

„We hebben laatst allerlei dingen opgehaald; bijv. dacht ik aan

den Delftenaar, die 's nachts om 1 uur in Denekamp aankwam met als eenige kampuitrusting: één lepel, den avond tevoren in 't dorp gekocht.

De primitieve kokerij bereikte zijn climax in 't oude jamblik waarin de Amsterdammers hun eten kookten. Toen ze daarin rijst met appeltjes hadden klaar gemaakt, werd de heele massa blauw, zoodat ze mij er bij haalden om te kijken of 't ook kwaad kon.

In datzelfde kamp nam tenslotte Hennie Hardon de zorg voor 't eten op zich en van dat oogenblik af ging 't best."

Op 17 Juli werd een congres gehouden, waarbij verschillende ouderen aanwezig waren: de heeren Bernink, directeur v. h. museum Natura Docet, Heimans, Sipkes, des Tombe en Wolda.

De avonden werden doorgebracht met 't houden van lezingen met lichtbeelden in de buitenlucht in 't kamp zelf.

De voorbereiding van het kamp was voornamelijk het werk geweest van Jo Betrem.

OMMEN, 22 Juli — Aug. 1922.

Niettegenstaande het kamp van D. in vele opzichten zeer primitief was, sprak het toch vanzelf, dat er ieder jaar gekampeerd zou worden en zoo kwam in Maart 1922 onverwacht Piet Baak bij me en vroeg, met de deur in huis vallend, of ik het zomerkamp wilde leiden, hetgeen me blij verraste. Blij met 't vooruitzicht 14 dagen temidden van jonge menschen te zijn, waaraan ik mijn krachten kon geven en, verrast, omdat ik er me niet van bewust was, reeds zooveel voor de N.J.N.'ers te zijn, dat ze er mij geschikt voor achtten.

Met Kees Sipkes, die voor de jongens zou komen, vond ik dat wat anders; die was in zoovele opzichten reeds bekend. Ik moest het echter wel gelooven, vooral toen in Amoeba 1e jr. no. 3 blz. 18 stond: „Over de leiders, Mevr. M. Boetje—van Ruyven en C. Sipkes, zullen we niet spreken; hun namen zeggen ons genoeg."

We vergaderden eerst bij Jo Betrem, toen bij Piet Baak.

Toen 't al of niet zelf koken ter sprake kwam, zei Jo: — Als je voor je eigen potje zorgt, dan kampeer je eerst recht. —

En zoo werd daartoe besloten.

Het kamp werd gehouden bij Ommen op 't landgoed Eerde van den heer van Pallandt.

Uit mijn dagboek: „We hebben het mooiste plekje van Eerde gekregen bij den zoog. „steilen oever", die doet denken aan het Lutterzand bij Denekamp.

Op dit landgoed, dat ingericht is voor honderden kampeersders tegelijk, zijn van plek tot plek betonnen veldkeukens en pompen. Zoo ook in ons kamp. Midden in 't jongenskamp is een open plek voor een kampvuur en daar is ook een vlaggestok. Het jongens- en het meisjeskamp stonden een eindje van elkaar met een haag er tusschen; voor wie geen eigen tent hadden, waren Wernertentjes gehuurd.

Iedere tent heeft z'n eigen verantwoordelijk commandant. Piet Baak en Jan Nijkamp, die heelemaal voor de interne regeling zorgen (en zwoegen!), hebben een kampbureau, waar ze courante artikelen voor de keuken in voorraad hebben en de rest als: brood, eieren, groenten, voor allen tegelijk bestellen. Alles gaat op bons. In de tentcommandantenverg. die iederen avond gehouden wordt, worden de bestellingen voor den volgenden dag gedaan, worden plannen voor den volgenden dag bekend gemaakt en de nachtwachten verdeeld. Er wordt gewaakt van 10—6 door 2 man ged. 2 uur. Voor 't ontbijt wordt gezwommen, wat alleen onder toezicht gebeuren mag. Voor de meisjes is er een badtent aan den oever.

Op Zondag 23 Juli had na 't ontbijt de officieele opening van het kamp plaats door Kees Sipkes.

Uit mijn dagboek: „We zitten om en half in de gemetselde ovens. Kees geeft een pluimpje over de stilte op tijd, wat in een eersten kampnacht niet vaak voorkomt.

Dan maken we een morgenexcursie, om paddestoelen te zoeken en de vennen in de buurt te doorsnuffelen. Wij vinden veenbes, Scheuchzeria en..... Malaxis paludosa (een orchidee)! Deze was voor deze streek nog niet bekend. Een verdienste dus van de N.J.N. speurders. Molle, Anton Klinkenberg, Kees Sipkes, ik en nog een paar gaan op een rij de strook langs het ven af en komen tellend tot 50 Malaxis-exemplaren.

Dan gaat het naar huis.

Om 7 u. verg. De Haarlemsche meisjes zijn niet gediend van de Planta uit 't kampbureau.

— Boter wordt niet verstrekt, want dan krijg je bij warm weer geen pond, maar $\frac{1}{2}$ L. boter. Wie eet ook niet liever Planta, dan boter — zegt Baak.

— Het mannetje op de reclameplaat van Jurgens — antwoordt Kossmann.

's Avonds kampvuur. Na een paar korte lezingen wordt gezongen, maar dat gaat nog niet best. Ze zijn nog onwennig en ze kennen nog te weinig liedjes. Pas als Kossmann begint met: „Wenn die Römer frech geworden“, vallen ze uit volle borst in bij de refreinen. Je kunt van de kleinere jongens echt zien, dat ze het leuk vinden, mee te kunnen doen.”

Het zingen is een voortdurend punt van aandacht in den bond.

De meisjes kennen massa's liedjes. Van de jongens zijn het Molle Eisma en Kossmann die de leiding geven.

Dagb. „Ik speel wat op de mandola van een van de jongens en een paar meisjes komen bij de Bever zingen. Dan komt Kossmann wat bij mijn tent spelen en zingen. Onderwijl begin ik met eten koken.

Terwijl wij eten hoor ik uit een andere tent een jonge stem van een gevoeligheid, die me buitengewoon treft. Het blijkt Molle Eisma te zijn.

Later hoorde ik Molle met Kossmann praten over het zingen in het kamp.

— Laten wij ze voorgaan met een paar werkelijk mooie liedjes, die we goed voordragen, om op die manier het zingen op wat hooger peil te brengen. —

Wat de excursieleiding betreft was Kees de hoofdleider, die met alle excursies meeging. Hij had de planten voor zijn rekening. Voor mij waren de paddestoelen, de steenen en de vogels.

Er waren dat jaar massa's paddestoelen. Kees kookte soms een groote pan vol voor iedereen. Behalve met paddestoelen voedde hij zijn eigen troepje nogal veel met pap.

Op 'n keer, dat hij Kossmann toeriep:

— Pap eten! — riep deze terug: — Ik eet geen pap, ik eet hier! —

„Hier” was bij de lekkerbekjes, het Haarlemsche troepje.

Er werden mooie excursies gemaakt o.a. naar Heino, naar de prachtige kweekkerij „Moerheim” van den Heer B. Ruijs te Dedemsvaart en dan „de” groote tocht, waar Kees en ik nog altijd over praten.

Dagb. Vrijdag 28 Juli.

Om 3 uur in den nacht — dus 2 uur zonnetijd — worden degenen gewekt, die de groote excursie naar Denekamp mee zullen maken. Alles moet met de grootste stilte gebeuren, om de anderen niet te storen. Het wasschen en tanden poetsen gaat grondiger dan ik gedacht had. Om half 4 zouden we uitrijden, maar het wordt 4 uur. Het is nog donker. Op den weg wordt fluisterend gepraat. We weten, hoe gehoorig het 's nachts is en we mogen de andere kampen niet storen. Het is verschrikkelijk koud. De nevels zweven over de landen, bedekken de hei. Uitgestrekt is de hei, eenzaam, kleurloos. Het wordt nog steeds kouder. In Vriezenveen aangekomen doen mijn handen pijn en zijn geheel krachteloos. Om 5 uur komt de zon. Langzaam, heel langzaam wordt het wat warmer. Om half 7 zijn wij in Tubbergen. Een eind verder gaan wij zitten aan den wegkant in de zon en eten wat. Daar eindelijk worden wij wat warm. Dan naar Ootmarsum, waar brood, boter enz. wordt gekocht. Dan naar 't vennetje, waar Langbladzonnedauw (*Drosera longifolia* syn. *Anglica*) groeit. Wij gaan even de grens over, nadat Kees den grenswacht heeft duidelijk gemaakt, dat wij beslist ongevaarlijk zijn. — Dan gaat het naar Denekamp, waar wij om half 10 zijn, de kampplaats van verleden jaar opzoeken, daar gaan zwemmen, wat rusten, eten en naar de oligoceengroeven gaan en ook naar de plek, waar de Wolverlei (*Arnica montana*) groeit. Daarna worden we door het museum „Natura Docet” geleid door den heer Bernink.

Om half 3 ongeveer gaan wij terug. In Ootmarsum kijken wij nog uit naar fosforieten en wordt wat gerust zonder eten. In 't geheel hebben we 7 keer gerust en 5 maal wat gegeten. Over Alberge naar Almelo en Wierden. In W. kunnen wij in een school drinken. Dan rusten wij nog voor 't laatst bij een wei, waarin champignons staan en waar Kees en ik op afgaan.

In gesloten gelederen komen wij in 't kamp aan: riktik — riktetik — hoepla! hoepla! hoi! En als ze de tenten zien, roepen de jongens: „honger! honger!” Het is dan kwart over 7. Alleen de goede fietsers zijn meegeweest en op den terugweg met een beetje tegenwind hebben we steeds goed aangesloten gereden. Er was telkens gelegenheid om een trein te pakken zoo dit noodig was, maar niemand heeft er gebruik van gemaakt. En hoewel we ruim 100 K.M. hebben afgelegd, was niemand overmoe. Het was een dag van stralenden zonneschijn, waarvan een stralende jeugd vol levenslust genoten heeft.

Deze tocht zou nooit zoo'n goed verloop gehad hebben, als Kees Sipkes het kamp niet zoo uitstekend geleid had en er van het begin af aan op bedacht was geweest, de lui langzaam te trainen. Met de tocht zelf zijn we op mijn aanraden, begonnen met bijna stapvoets te rijden, iets wat ze wel bij de paarden toepassen.

Kossmann, Lieftinck en Eisma kwamen bij mijn tent, om excuses te maken over het leven, dat ze den avond tevoren geschopt hadden in 't kampbureau en waarover ik me zenuwachtig had gemaakt met 't oog op de kleinere jongens, die hun rust wel noodig hadden voor den grooten tocht.

— Het zijn geen smoesjes, Mevrouw, wij meenen het oprecht. Het spijt ons. Wij kwamen 's nachts uit Zwolle — ze hadden 't meisje van Molle weggebracht, die in 't kamp gelogeerd had — en hadden slappe lach. —

Ik moest zelf haast lachen om dien slappen lach. Toen ze toch bij me waren, heb ik ze meteen onderhouden over een herrie, die ze hadden met Baak en waarin ze mijns inziens ongelijk hadden.

— Vriendschap is een te kostbaar iets, om die door kleinigheden te laten bederven en jullie waren vrienden. — Ze verzekerden me, dat wat hun betrof, alles werkelijk in orde was met Baak.

Zulke momenten maken het kamp voor mij zoo waardevol.

Dat was het prettigst voor me, als ik merkte, dat ik niet alleen een namen-automaat was, maar ook voor de meisjes en jongens als mensch wat zijn kon.

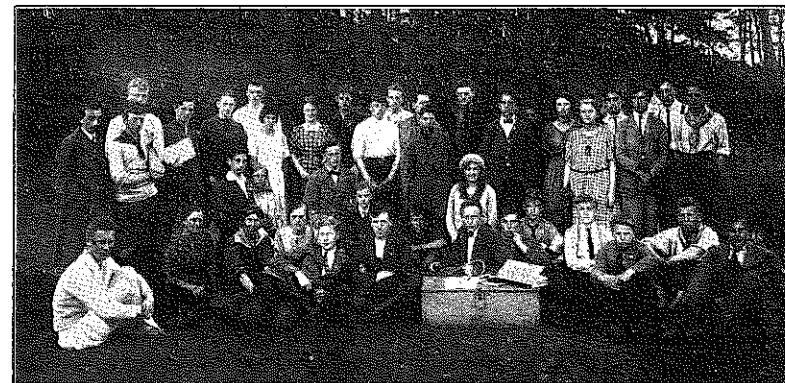
Als ze elkaar niet begrepen, trachtte ik ze nader tot elkaar te brengen en dan kreeg ik wel eens te hooren: — Dat had ik niet van 'm

DE VLAG IN TOP

CONGRES TE OMMEN, 1922

Drs. J. Heimans, staande, 1e v. links — Guus Max (nu Mevr. Sipkes)
8e v. l. — C. Sipkes, 9e v. l. — Mevr. Boetje, zittend, 3e v. l.

gedacht. Dat valt me mee. Ik zal voortaan vriendelijker over hem denken.

De mooiste voldoening voor me was, toen mij gezegd werd: — U hebt me nader bij m'n moeder gebracht. —

Dagb.: „Den volgenden morgen, Zaterdag 29 Juli, stonden we laat op. Op dien dag verschenen degenen, die speciaal voor het kongres kwamen. Daarbij waren de heer J. Heimans, Feiko Koster en George Ittmann, welke laatste nieuw leven in de brouwerij kwam brengen met z'n opgewektheid en z'n grooten mond.”

Dagb.: „'s Avonds groot feest. Liedjes, rede van mij over natuurliefde, liedjes, vertooning door Kees Sipkes van lichtbeelden. Daarbij zijn kieken uit dit kamp; een mooi staaltje van werkzaamheid. Er was een speciale tent voor ontwikkelen in het kamp.

Na de lezing van Kees gaan wij om het kampvuur zitten, zingen nog wat, dragen wat voor.

Onder de jongens is wel iets van een band ontstaan; de meisjes zijn los van elkaar gebleven; het was dan ook een zeer heterogeen troepje.”

Behalve het zorgen voor 't klaarkomen van de foto's en het vinden van de *Malaxis paludosa* moet ik nog den vos noemen, die van de Haarl. meisjes spek gestolen had. Ook dit was nog niet bekend, dat er op Eerde vossen voorkwamen.

Er waren in dit kamp 10 meisjes en pl.m. 30 jongens over 17 tenten verdeeld. Ik had mijn huttent, de „Bever” bij me en een shelter, de „Ammoniet”.

Zondag 30 Juli, kongresdag.

Dagb.: „We beginnen te vergaderen onder een eik, maar het begint te regenen en we gaan in de badtent. De regen maakt zoo'n kabaal, dat de voorzitter, Feiko Koster, bijna niet te verstaan is.

— Ittmann, laat Ittmann lezen! — wordt geroepen.

— Neen, die schreeuwt al te hard. —

George Ittmann is begiftigd met een zeer krachtig stemgeluid, dat in den N.J.N. zeer goede diensten heeft bewezen. Een leuk type die George. Toen hij Zaterdag in het kamp kwam, bracht hij

er nieuw leven in. Hij was ook zoo aardig gekleed in een heel kort roeibroekje en los wit hemd. Voor het kongres had hij een trui aangetrokken, waarmee hij ook op de foto zit. Zijn moeder vond het andere kostuum wel wat héél luchtig.

Drs. J. Heimans is ook gekomen voor het kongres.”

Uit Amoeba Febr. 1928, haal ik het volgende aan uit het artikel „Na tien jaar” van George P. Ittmann.

„Toen de N.J.N. 2 jaar bestond, werd in het kamp te O. na felle tegenstand en enthousiaste verdediging aangenomen het land in 5 districten te verdeelen, welke onder leiding van een districts-leider zouden staan, die moest zorgen overal het enthousiasme wakker te houden. Hiermee was door de Haagsche organisatoren de idee van het aanvurende en toezicht houdende hoofdbestuur in den N.J.N. gebracht. Tevens was echter hiermee het oorspronkelijke, federatieve karakter van den bond verbroken en dit alles werd verder onder algemeene geestdrift in Mook bezegeld waar o.a. ook demonstratief de vroegere Centrale Commissie voor de toekomst den naam van Hoofdbestuur kreeg”.

Maandag 31 Juli.

Om half 6 op. Gelukkig droog.

— Een katterige beweging dat weggaan uit zoo'n kamp, — zegt Kossmann.

Toen ik afscheid nam van Kees Sipkes en zei:

— We hebben prettig samengewerkt, — antwoordde hij vol overtuiging met zijn sympathieke stem:

— Ja, heerlijk hoor. —

Zóó'n prettige samenwerking met leider en kampcommissie zou ik pas weer krijgen in het kamp van Kotten in 1929.

Uit Am. Febr. 1928 „Na tien jaar”, ontleen ik het volgende:

„In de eerste twee jaren kende de bond slechts tekorten op financieel gebied, maar deze bereikten na het Ommensche kamp hun hoogtepunt in een bedrag van naar beweerd werd totaal / 600.—, maar niemand heeft eigenlijk hier ooit het rechte van geweten. Na Ommen is dit in een paar jaar ingehaald.”

Op 't kamp van Ommen volgde dat van Mook, dat ik niet heb kunnen leiden, omdat ik nog te zwak was na een langdurige ziekte. Inmiddels was Kees Sipkes echter getrouwd met Guusje Max en heeft Guus de leiding voor de meisjes op zich genomen.

Dagb.: „Wat ik van het kamp van Mook weet, weet ik alleen uit de verhalen en de verslagen.

Voor den N.J.N. is de grootste gebeurtenis geweest, dat hij van een federatie, een bond is geworden. De C.C. (centrale commissie) is opgeheven; er is nu een Hoofdbestuur (H.B.).

Hennie Hardon, na Ommen de opvolger van Feiko Koster, wordt opgevolgd door Kees van Steenis als algemeen voorzitter; Jan Nijkamp is alg. secr. en Wim Wessels algem. penningm. Jo de Jonge heeft de red. v. Am. van Maurits Lieftinck overgenomen.

Het komt mij voor, dat er sinds Mook een heel nieuwe geest in den N.J.N. is gevaren. Hij is niet alleen een bond geworden, maar tusschen de leden onderling begint een hechteren band te ontstaan.

BAKKUM, 28 Juli — 7 Aug. 1924.

De goede grondslag die in Mook gelegd is, zet zich in Bakkum voort. Toch denk ik aan het Kamp v. B. als aan een raderwerk, dat, hoewel het in principe goed is, toch nog stroef loopt.

De bond verkeert nog altijd in jeugd stadium.

De financieele administratie van het kamp berust bij den Heer T. Nijkamp, den leider voor de jongens, terwijl de huishoudelijke zaken mijn aandeel vormen. Mijn tent, de Bever, is tevens fourage-tent. Naast de tent staan de aardappelzakken, waar ik 's nachts de egels langs hoor schuren, en een groote kist voor het brood. Thee en suiker voor 't ontbijt wordt 's morgens afgepast bij mij gehaald.

Afspraken met de leveranciers en het doen van bestellingen is ook mijn werk.

Een vooruitgang in dit kamp was, dat er op de boerderij gekookt werd door de boerin. Het koken ieder voor zich was te onpraktisch gebleken. Het kostte den meesten te veel tijd en de helft leed honger.

Het eten werd vrij goed klaar gemaakt, maar het ongeluk wilde, dat de bond nog steeds in schulden stak. Er was een kans, dat dit kamp den bond schuldvrij zou maken, maar 't eenige waar op uit te zuinigen viel, was het eten. Dit nu werd wat ver gedreven, zoodat er de eerste dagen te kort was. Ook ging er gemopper op, dat er alleen eieren verstrekt werden.

— „Ik heb duidelijk op mijn kaart ingevuld, dat ik geen vegetariër was” — hoorde ik brommen.

Er is in 't begin voor den bond dus niet alleen gestreden, maar in den letterlijken zin geleden. De magen waren echter te jong en kwamen van de excursies al te hongerig thuis en zoo gebeurde het op 'n avond, dat verscheiden jongens uit 't dorp terugkwamen met een brood of een koek onder den arm.

Mijns inziens was dit tafereel niet van humor ontbloot, maar de heer N. zag er een belediging in den leiders aangedaan en gaf ze een geduchten uitbrander. Wie honger had, mocht om brood vragen.

Het brood snijden gaf mij ontzettend veel werk en in mijn dagboek staat menige verzuchting. Ik was soms doodmoe.

Verder heb ik het druk met verbanden leggen, broeken lappen, paddestoelen determineeren. Het groenten schoon maken en aardappelen schillen doet de korvee, een viertal jongens, dat dagelijks wisselt.

De bond heeft een keurige verbandtrommel gekregen van den heer Behrens uit Zutphen, den vader van Charles. Dat is ook een vooruitgang.

Dan hebben we nog wat nieuws, n.l. de vlag.

Ja, we hebben een vlag gekregen.

Zij werd op den afgeloopen Kerstbijeenkomst in Den Haag ingewijd. Jan Ankerman, die ook onze tentenbouwer was, heesch haar in een hoogen den en nu woei zij boven de duinen waar ons kamp stond, uit.

Verder hadden we ons bondslied, waar George in Mook om gevraagd had (Omslag Amoeba Febr. '24).

Kees Sipkes en Guus waren onze gasten in dit kamp. Kees heeft o. a. gesproken over den vrede, waar in dien tijd overal over

gesproken werd, 10 jaar na het uitbreken van den wereldoorlog. Dan heeft hij gesproken over drie dingen, die hem in dit kamp waren opgevallen n.l. de vlag, die hem tegemoet woei, het bondslied, dat hem toegezongen werd en dan de kameraadschap. De kameraadschap was er in den bond flink op vooruitgegaan. Persoonlijk heb ik dit ook zeer goed kunnen merken. Jan Ankerman bijv. heb ik leeren kennen als iemand waar staat op te maken was, Wim Wessels was vol zorg voor me, en voor mij niet alleen, ook o.a. voor de kleinere jongens. Peters, bijgenaamd Pietekind, maakte zich verdienstelijk met pianospelen als we in Castricum bijeenkomsten hadden. Hij bewoonde — ik durf het woord haast niet neerschrijven, maar de jongens schenen het heel gewoon te vinden — de zoog. „stinktent”, een scheldnaam in de wandeling. Wetenschappelijk maakte Rien Donk zich verdienstelijk; hij deed zoowat aan alles (behalve korvee). Van de meisjes heb ik Suus van Zanten als een flink, ernstig meisje leeren kennen.

De hoofdpersoon was Kees van Steenis, de algemeene voorzitter, maar daarover zal ik het later nog hebben.

Een evenement in dit kamp was de film, die van ons gemaakt werd.

Ook in dit kamp is er een nieuwe vindplaats ontdekt, n.l. van het gestippeld zonneroosje, *Helianthemum guttatum* Mill., dat vlak bij 't kamp stond.

Op Vrijdag 1 Aug. was er kongres in Castricum en daar werden de heer Nijkamp, Kees, Guus en ik tot eereleden van den bond gemaakt.

Woensdag 6 Aug. was het onze laatste avond. We hadden van het provinciaal bestuur toestemming gekregen aan het strand een kampvuur te ontsteken.

Aan dit kampvuur vertelde de heer Nijkamp met een gezicht, dat van voldoening straalde, dat de bond schuld vrij was. Eindelijk was het dan zoover!

Er werd aan het vuur het een en ander voorgedragen en Wim Wessels sprak zijn kameraden heel aardig toe. Kees van Steenis kwam naar voren met een aandenken voor den heer N. en voor mij. Ieder kregen we een foto van 't kamp, en daaromheen de hand-

teekeningen van allen, die in 't kamp geweest waren. Verder kreeg de heer N. een aschbakje en ik een vergeet-mij-niet, in 't kamp geplukt, gedroogd en achter glas gezet.

Toen mij verteld werd, dat dit alles door Kees van Steenis bedacht was, verwonderde mij dit niets.

Dagb.: „Ik heb Kees van Steenis in dit kamp zeer leeren waardeeren. Het is iemand uit één stuk, waar ik groot vertrouwen in heb. Hij kan wel eens lomp uitvallen, van binnen is hij zeer fijngevoelig als 't er op aankomt, en zijn idealen staan hoog”.

Nog iets van Kees uit mijn dagb.: „Naar aanleiding van de bestuursverkiezing heeft zich 't volgende voorgedaan.

Jan Nijkamp wilde graag algemeen voorzitter worden; het zou de kroon zetten op 't werk, dat hij voor de N.J.N. gedaan had. Kees v. St. zou het liever willen blijven, omdat hij in J.N. een zwaar hoofd heeft. Zou deze het volhouden en bij volhouden ook voldoende ten uitvoer brengen? Een heelen tijd hebben ze samen geboomd.

— Ik zal het je overdragen, als je belooft werkelijk goed voor den bond te zullen zorgen — zegt Kees eindelijk loyaal”.

Het gebeurde wel veel later, pas in 1927, maar misschien is dit toch de plaats om het volgende hier bij te zetten, n.l. wat Kees Ittmann schrijft in *Amoeba* 1 Dec. 1927.

7 Nov. j.l. promoveerde aan de Rijks-Universiteit te Utrecht op proefschrift, „*Malayan Bignoniaceae, their taxonomy, origin and geographical distribution*” Cornelis Gijsbert Gerrit Jan van Steenis tot Doctor in de wis- en natuurkunde. De Faculteit verleende het predicaat „Cum laude”.

Met Kees van Steenis, die dezer dagen naar Indië vertrok, heeft ons weer iemand, die een leidende positie in onzen Bond vervulde, verlaten. Als actief lid der afdeling Utrecht kwam hij, toen reeds in studententijd, met den Bond korten tijd na zijn oprichting in aanraking. Zijn werkzaamheid zou niet tot den Utr. kring beperkt blijven. In 1923 trad hij in 't Bondsleven voor 't eerst op den voorgrond, toen de leiding, in financieele moeilijkheden geraakt, aan krachtigen steun behoefte had. Toen op 't congres te Mook in dat jaar Henny Hardon als algemeen voorzitter aftrad en een opvolger in 't centrum des lands werd gezocht, bereid die zware en toenmaals

nog ondankbare taak op zich te nemen, bleek Kees van Steenis de aangewezen opvolger in deze vacature. Onder zeer moeilijke omstandigheden aanvaardde hij zijn functie: ingrijpende centraliseerende organisatorische veranderingen in den Bond, door het congres aangenomen, moesten ten uitvoer gebracht en zware financiële verplichtingen drukten. Met en door kundige medebestuurders, o.a. Jan Nijkamp en Wim Wessels, werd veel tot stand gebracht. De eerste vooral zorgde voor de doorvoering der centralisatie, de laatste bracht de financiën voortreffelijk in orde. Aan van Steenis komt allereerst den lof toe de functie van algemeen voorzitter een behoorlijk bestaansrecht en een integreerende beteekenis in 't Bondsleven te hebben gegeven, wat zijn voorgangers te zeer hadden verzuimd. Belangstelling voor en invloed op de uitoefening der taak zijner medebestuurders, het in groote trekken leiding geven aan de activiteit van het Hoofdbestuur, kenmerkten zijn juist inzicht in de taak van den voorzitter eener landelijke organisatie. Daarnaast trad hij veelvuldig als spreker in de afdeulingsvergaderingen op."

De verhouding tot de N.N.V.

Toen Kees Sipkes in Castricum over den vrede gesproken had, eindigde hij: — Denk in deze geest over jullie verhouding tot de N.N.V. (Ned. natuurhistorische vereen.). Bedenk dat deze vereen. ook eens jullie vereen. zal zijn. —

Later zei een van de meisjes me:

— Ik kan me niet voorstellen, dat het ooit onze vereen. kan worden. —

Dit zei ze, omdat de N.J.N. tot nu toe helaas niet veel enthousiasme genoten had bij het H.B. der N.N.V., als geheel. Wel bij enkele leden afzonderlijk.

Dagboek; Dec. 1924. Wim Wessels komt met een verslagen gezicht bij me. Op 13 Dec. is er vertegenwoordigende verg. v. d. N.N.V. geweest, waar Jan Nijkamp en hij niet al te prettig ontvangen zijn en waar bovendien alle contact met de N.J.N. verbroken is.

Wim denkt, dat de N.J.N. niet tegen de concurrentie van de N.N.V. op zal kunnen, want hij is er van overtuigd, dat het een concurrentie worden zal, en de N.J.N. heeft geen geld.

Zelf ben ik blij, dat ze vrij zijn. Ik ben altijd bang geweest, dat ze onwillekeurig onder een domper zouden gekomen zijn en daar vond ik mijn frissche, jonge N.J.N.ers te goed voor.

Die samenwerking met de N.N.V. is altijd een lijdensgeschiedenis geweest: goede trouw a.d. kant v. d. N.J.N., concurrentievrees a. d. kant v. d. N.N.V. Het begon al vóór het congres in Denekamp, dat ik een der H.B. leden v. d. N.N.V. hoorde zeggen: — Ik wil er een verkapte afd. van ons van maken. —

Na 't congres zei één v. d. N.J.N.ers: — Ze wilden van ons een verkapte N.N.V.afd. maken, maar dat hadden we best door en daar zijn we niet ingevlogen. —

Dan volgt in datzelfde jaar 1921 op 28 Dec. de vertegenw. verg. v. d. N.N.V. in Rotterdam, waarvan ik het volgende aan „Natura" ontleen:

„Dr. J. (Zwolle) zegt: Op voorstel van den heer T. voor eenige jaren, hebben we besloten de opkomende Jeugd-clubjes stil hun gang te laten gaan, en te zien, hoe ze zich ontwikkelden. Nu hebben ze zich ontwikkeld op drie manieren: sommige tot juniorens-afd. van onze Vereen., andere tot bij den Jeugdbond aangesloten clubs, nog andere geheel onafhankelijk.

Spr. heeft vernomen, dat geprobeerd is een contact tusschen de N.N.V. en den Jeugdbond te vormen, maar onze leden hebben van die pogingen niet anders vernomen dan uit een toevallige uitlating in een verslag v. d. afd. den Haag. Spr. wil graag nadere inlichtingen daarover.

De Heer H. brengt verslag uit van de onderhandelingen door den heer des Tombe gevoerd met het congres v. d. Jeugdb. in Denekamp, waaraan van onze Vereen. ook de heeren Bernink, Heimans, Jonker en Sipkes hebben deelgenomen. De heer des Tombe ging hierbij uit van de vrees, dat geschikte krachten uit de Jeugdb. clubs voor de aanvulling van onze afd. zouden verloren gaan, doordat ze in de Jeugdb. clubs zouden blijven en stelde voor, dat de N.J.N. de leden van zijn clubs zou verplichten op 18-jar. leeftijd tevens lid v. d. N.N.V. te worden. De N.J.N. heeft niet de macht zulk een verplichting op te leggen, daar de Jeugdb. niets meer is, dan een federatie van overigens geheel onafhankelijke clubs. Wel is er toen gezamenlijk een voorstel opgemaakt om concurrentie tusschen N.N.V. en N.J.N. te voorkomen en om propaganda voor de N.N.V. door den N.J.V. zelve onder hare leden verplicht te stellen. Tevens zou een afgevaardigde v. h. H.B. (N.N.V.) in de besturende commissie v. d. Jeugdb. zitting hebben speciaal met het doel om voor het toetreden tot de N.N.V. propaganda te maken, maar die ook van alle werkzaamheden van de N.J.N. op de hoogte gehouden zou worden. Daartegenover zou ook een lid van de N.J.N.-Commissie onze Vertegenw. Verg. bijwonen (zonder stem) en zouden de event. in te richten „junioresafd.” v. d. N.N.V. zich bij de federatie van de N.J.N. aansluiten op denzelfden voet als de andere aangesloten clubs, natuurlijk toch in verband v. d. N.N.V. blijvende. Deze voorstellen werden door het congres van de N.J.N. aangenomen en daarna aan het H.B. v. d. N.N.V. toegezonden, waar ze door de heeren des Tombe, Bernink en Heimans onder-

steund werden. Het H.B. heeft deze voorstellen echter verworpen, omdat het meende niet in een zoo formeel contract te kunnen treden met een nog zoo jonge vereen. Het bericht van dit besluit is helaas door een abuis pas veel later aan de N.J.N.commissie meegedeeld.

De heer S. (A'dam) zou toch wel graag zien, dat nog eens geprobeerd werd contact met den Jeugdb. te krijgen. De heer C. (den Haag) heeft de opdracht ook nog eens aan te dringen op pogingen tot contact met den Jeugdbond.

De heer D. meent, dat we ons hier m. d. J.b. niet moeten inlaten, maar het belang van onze N.N.V. voor oogen moeten houden, waarmee dat van die andere vereen. in strijd zou kunnen komen.

De heer Betrem (den Haag en N.J.N.) merkt op, dat het doel van de N.N.V. dat we hier beoogen toch is: het populariseeren van natuurstudie, precies hetzelfde doel, dat de N.J.N. nastreeft, zoodat het verkrijgen van contact tusschen die beide vereen. wel ligt in de lijn van deze verg.

Dr. J. (Zwolle) stelt voor een commissie te benoemen, die zal trachten een nieuw contact met den N.J.N. voor te bereiden, waarin dan ook vertegenwoordigd zijn de afd., die juniorens-afd. hebben of hadden.

De verg. blijkt eenstemmig voor het benoemen van zulk een commissie te zijn, die daarom direct gekozen wordt en wel als volgt: de heer Degent en Dr. Jonker als afgev. v. afd., die juniorensclubs hebben of hadden met de heeren Heimans en des Tombe uit het H.B.”

Dan komt het congres v.d. N.J.N. in Ommen op 30 Juli 1922, gevolgd door de vert. verg. v. d. N.N.V. te Haarlem op 28 Dec. 1922.

In Natura staat:

„In behandeling komt als voorstel het rapport van de Commissie voor contact met den Jeugdb., ingesteld door de vorige vertegenw. verg. (†Dr. Jonker, Heimans, des Tombe, Degent).

De voorzitter constateert, dat het onjuist is, zooals in de eerste „overweging” v. d. commissie is gezet, dat tot nu toe de meerderheid v. h. H.B. de N.J.N. negeerde (blz. 148 v. h. Oct. nr. v. Natura onderaan).

Van vele kanten komen bezwaren tegen het voorstel, vooral tegen het verplichte lidmaatschap van de federatie voor de Juniores-afdeeling.

De heer H. verdedigde al deze verplichtingen, om concurrentie tusschen twee verwante vereen. onmogelijk te maken. De heeren van B. en T. zien in die concurrentie juist een kracht, de heeren V. en S. juist een verlies aan kracht, de heer d. T. acht de wederzijdsche verplichtingen noodzakelijk voor een goede organisatie.

De voorzitter wenscht, hoewel wijzigingen onmogelijk zijn, daar het voorstel reeds door den Jeugdb. is aangenomen ¹⁾, toch nog een kleine redactie-wijziging, die de bedoeling onaangetast laat, maar de scherpe kantjes er wat afhaalt. Met aller instemming en met medewerking van den heer J. Nijkamp, die verklaart, dat reeds den volgenden dag de Jeugdb. het op zijn Kerstcongres zal behandelen, wordt nu in voorstel 2 (Natura Oct. nummer 1922, 3e regel op blz. 151) „moeten hebben” in „hebben” veranderd en „eigen” geschrapt. ²⁾

Bij stemming wordt nu het geheele voorstel met 46—31 stemmen aangenomen, nadat de heer H. verschillende afgevaardigden en hoofdbestuursleden van de noodzakelijkheid van sommige dringende bepalingen overtuigd heeft.

De voorzitter dankt de leden v. d. commissie voor hun vele moeite.

Het contact met den Ned. Jeugdbond heeft nu dus een begin gemaakt.”

Uit het Octobernummer v. Natura 1922, blz. 150—151.
„VOORSTEL.

1. De N.N.V. kan Juniores-afdeelingen oprichten. Op plaatsen waar afdeelingen gevestigd zijn, kunnen deze dit doen, elders kan het H.B. het initiatief daartoe nemen.

¹⁾ Op 't congres te Ommen, 30 Juli 1922.

²⁾ De bedoeling dezer wijziging is, het mogelijk te maken, dat het bestuur der N.N.V.afd. tegelijk het best. der Jun.afd. is, en dus de leiding dezer laatste geheel in eigen hand houdt.

2. Deze Juniores-afd. hebben een eigenbestuur, hetzij verkozen uit hun leden, hetzij door de N.N.V.afd. gedelegeerd.

3. De Juniores-afd. v. d. N.N.V. sluiten zich aan bij de federatie v. d. N.J.N.

4. De afdeelingen v. d. N.N.V. treffen een regeling met de ter plaatse gevestigde Juniores-afd. en bij de N.J.N. aangesloten andere jeugdclubs en eventueel met nog andere Jeugdverenigingen met gelijk doel: betreffende: event. toegang tot elkaars vergaderingen, tentoonst., exc. en verdere mogelijkheden tot gemeensch. natuurhist. werk; ook betreffende de verdeling der onkosten van het werk, dat gemeensch. gedaan wordt.

Bij deze overeenkomst wordt ook een leeftijdsgrens bepaald, waarop de leden v. d. Jeugdclubs verplicht zijn óók lid v. d. N.N.V. te worden of anders uit de Jeugdclubs te treden.

Namens de commissie, J. Heimans.”

Op 't congres van Mook Juli 1923 wordt de N.J.N. van een federatie een bond. Dit geeft natuurlijk ook weer een verandering ten opzichte van het contact met de N.N.V.

Op 10 Dec. 1923 heeft de vertegenw. verg. der N.N.V. te Leiden plaats.

Uit Natura:

„Er blijkt dat het contact tusschen onze vereen. en de N.J.N. nog weinig in werking is getreden, wel b.v. in Haarlem (ook A'dam e.a.).

De Voorz. constateert uit de discussies, dat de afd. besturen nog niet geheel reglementair handelen met hun Juniores en dat de N.J.N. door Amoeba verplichtend te stellen, buiten het contact om handelt (wat terecht ontstemming wekte in de N.N.V.). De vergadering machtigt het H.B. in dezen handelend op te treden.

Verschillende sprekers o.a. de Voorz. en Dr. v. d. S. spreken zich uit voor de voortzetting van de band met de N.J.N., al zijn er enkele moeilijkheden, en bevelen met kracht aan afdeelingen Juniores op te richten.”

Op 't congres te Castricum v. d. N.J.N. op 1 Aug. 1924 wordt

nogmaals de N.N.V. kwestie besproken. De grootste moeilijkheden gaan over het orgaan en over de leeftijdsgrens. De N.N.V. staat er op dat de N.J.N. zijn 18 j. leden verplicht óók lid v.d. N.N.V. te worden en anders uit de N.J.N. te treden. De N.J.N. is bang vele oudere leden te verliezen en daardoor te weinig meerderj. leden te houden, die ze niet kan missen.

Dan komt eindelijk de vertegenw. verg. v. d. N.N.V. te Breda op 12 Dec. 1924.

Uit Natura.

„Het H.B. acht het verstandiger, het contract met de N.J.N. niet in het Huish. reglement vast te leggen.

Tegelijk komt aan de orde het voorstel v. d. N.J.N. betreffende: Contract N.J.N.—N.N.V.

Dit voorstel wordt na korte discussie zonder stemming verworpen.

De heer V. merkt op naar aanleiding van een opmerking van den Voorz. dat toch ieder lid van de vereen. het woord mag voeren, en ook dus de heer Nijkamp, lid v. d. afd. den Haag.

De Voorz. antwoordt dat het wel gewoonte, maar niet reglementair is.

De heer V. wijst er op, dat vroeger door het H.B. dikwijls leden opgewekt zijn, de vertegenw. verg. te bezoeken.

De heer Nijkamp verkrijgt nu het woord en meent, dat, nu zoo vele afgevaardigden tegen het bestaande contract zijn, dit beter kan vervallen.

De heer R. verklaart zich vóór contact b.v. door uitwisseling van sprekers, maar tégen contract. Met 1 stem tegen wordt het bestaande contract nu als vervallen verklaard.

Het oprichten van juniorens-afd. is dus weer mogelijk en een bindend contract met de N.J.N. bestaat niet meer.”

In Amoeba, Januari, 1925 schrijft Wim Wessels het stukje: „Wat nu?”

In Februari krijg ik een diep-somberen brief van hem.

Wim ziet de dingen veel te donker in en dan kan hij zoo somber kijken met de diepe rimpels in z'n voorhoofd. Het helpt niet, of ik ze al met m'n vinger tracht weg te strijken en zeg: — Je bent nog veel te jong voor zulke rimpels. —

Even een glimlach en dan is 't weer zoo laat.

Kop op, lui!

Jullie winnen 't toch.

Ik ken de N.N.V. en ik ken jullie. Let eens op, of mijn voorstelling niet uitkomt.

Mijn steun hebben jullie in ieder geval en verder heb je de beste hulp aan jezelf.

De eenigszins bittere stemming, die uit dit hoofdst. spreekt, is gelukkig geheel verdwenen. Ieder gaat zijn eigen gang en de twee vereen. helpen elkaar, waar dit te pas komt.

In memoriam Dr. W. P. A. Jonker.

† 25 Dec. 1922.

Bijna op hetzelfde oogenblik, dat Dr. Jonker in functie zou treden als voorzitter van de N.N.V. op 28 Dec. had zijn plechtige crematie op Westerveld plaats.

Maurits Lief tinck was er bij tegenwoordig als afgevaardigde van de N.J.N.

Het heengaan van Dr. Jonker was voor de N.J.N. een groot verlies. Bij hem aan huis en met zijn medewerking is de bond ontstaan en steeds is hij den bond krachtig blijven steunen. Dr. Jonker was de stevigste schakel, die de N.J.N. met de N.N.V. verbond en veel zou anders geloopt zijn, was Dr. Jonker zoo vroeg niet heengegaan.

Voordat het eerste officieele kamp in Denekamp plaats had, kampeerde Dr. Jonker een jaar tevoren bij Appelscha, waar de kopstukken uit den allereersten N.J.N. aan deelnamen.

Toen het eerste officieele kamp uitgeschreven werd, was het ook Dr. Jonker, die samen met Mevr. Jonker dit moeilijk begin meemaakte en vol toewijding het kamp leidde.

Zij, die Dr. Jonker gekend hebben zullen vol dankbaarheid en eerbied aan hem blijven denken.

Amoeba.

Een groote gebeurtenis was het toen de bond in Jan. 1922 een eigen orgaan kreeg.

Eerst had Dr. Thijsse gastvrijheid in de Lev. Nat. verleend, daarna had een conferentie in Utrecht plaats, waar de heer des Tombe ruimte in Natura toestond, mits de bond voor 500 lezers zorgde. De ruimte bleek echter al gauw te klein en toen ging den Haag, met Jan Nijkamp en Piet Baak aan het hoofd, aan het werk en zorgde, dat het eigen orgaan er kwam. De naam, die het kreeg, „Amoeba” is absoluut Haagsch en heeft veel protest uitgelokt om de leelijkheid er van. De inhoud is in den loop der jaren des te beter geweest.

De eerste redacteur was Maurits Lief tinck, die dit twee jaar bleef, daarna kregen we Jo de Jonge, Charles Gl. Behrens en Frans Makink; ieder gedurende twee jaar, en tenslotte werd in 1929 Huub Kanters redacteur.

In 't begin werd Amoeba door slechts enkelen gevuld, later kwamen tusschen de getrouwen nog telkens andere namen voor.

In de eerste Amoeba's traden op den voorgrond: Kees Sipkes, Feiko Koster, (de algem. voorz.), Maurits Lief tinck, die over insecten schreef, A. Scheygrond over vogels evenals J. G. Heyl, verder veel van Kees van Steenis, Jan Nijkamp en Geerit Houtman (die de hoofdpersoon was in Nijmegen).

Heel veel heeft Heiko van Dijken (Groningen) geschreven. Hij was 't die het eerste art. aan natuurbescherming wijdde. Natuurbescherming is in den bond niet meer van de lucht geweest en ik geloof, dat het wel een heele voldoening voor den bond mag heeten, dat Dr. Thijsse later eens zeide: — Als je natuurbescherming in toepassing wilt zien, ga dan naar de N.J.N. —

In het algemeen kwamen er in Amoeba naast biologische artikels, stemmingsstukjes, verslagen over excursies en de kampen, veel discussies voor. Door middel v. Am. spraken de N.J.N.ers

met elkaar, het was het dorpsplein, waar ieder samen kwam. In de jaarg. 1924 en 1925 komen discussies voor over het al of niet nuttig en geoorloofd zijn van het aanleggen van een herbarium (Kees van Steenis, Heiko v. Dijken); dan tusschen „Mycoloog” en „Naturalist” in Am. van 1925 Jan. en Febr. over het samengaan van Windekind en Wistik („De kleine Johannes” v. van Eeden) bij natuurbeschouwing en natuurstudie.

Dagb.: „Slapen doen de N.J.N.ers zeker niet. Ze bestaan ook niet alleen van lyrisch gezwimel, noch van eenzijdige dorre en al of niet vermeend diepzinnige studie. Voelen en denken gaan samen en hun denken is vaak een dóórdenken en nádenken.”

Verder wordt de aandacht gevestigd op het Jack London verbond en heel veel komen opwekkingen voor tot het medewerken aan phaenologisch onderzoek. Aan den heer G. Wolda wordt vaak gastvrijheid verleend; Kees v. Steenis vraagt om medewerking voor zijn wilgonderzoek en voor het in studie nemen van het Soesterveen.

Opvallend is het, dat er zoo weinig meisjes in schrijven. Mien Koch uit Haarlem is een van de trouwsten in de eerste paar jaren. Vanaf den derden jaargang komt er ieder jaar zoo'n stelletje sterren bij, die lang blijven schitteren en voor den bond in 't algemeen veel zijn geweest. In den derden jrg. trad Hennie Hardon op den voorgrond, onze tweede alg. voorz., dan Charles Behrens, die goed teekende bovendien, Frans Makkin, die voornamelijk over vogels schreef evenals Niko Tinbergen; beide ook uitstekende fotografen. Ook Wim Wessels, onze vierde alg. voorz. schrijft veel.

Voor de geologie zorgde Piet Visser een paar jaar, later voornamelijk Carel van Rijsinge. Hij schreef reeds in den 1^{en} jrg. en bleef Am. trouw, totdat hij om zijn leeftijd uit den bond moest in 1929. Jacques Dozy was ook een van onze goede geologen, die aardige excursies op dat gebied kon houden.

In den 4^{en} jrg. kwam er weer een illuster stelletje bij: Kees Ittmann, Marcus Adriani, Jacques Dozy, Jan Ketelaar en Rien Denk, de man die aan alles deed, maar vooral aan mollusken, planten, paddestoelen.

Het jaar daarop krijgen we Frans Tjallingii, Jo Papousek, Dirk de Man, later alg. voorz.

In den 7^{en} jrg. schrijft George Ittmann een belangrijk art., getiteld: „Na tien jaar”.

In Juni 1925, Am. 4^e jrg. n^o. kwam een Lustrumnummer uit en in 1926 Am. 5^e jrg. n°. 6 een nummer gewijd aan wijlen E. Heimans

Ergens kwam ik een klacht tegen, dat er nooit over paddestoelen werd geschreven. Dit is zoo gebleven en toch bloeit de mycologie in den bond. Ik herinner me tenminste, dat ik in een kamp absoluut een brief had af te maken. Om dit te kunnen doen heb ik me moeten verstoppen in de bagageruimte van mijn tent, omdat ik den heelen dag bestookt werd met vragen om verbanden te leggen, tenten te verstellen, steenen te determineeren, maar ook door de mycologen. Want terwijl ik verdekt zat te schrijven zat voor mijn tent een halve kring mycologen te wachten. Ik zie ze nog zitten: Dempsey, Rien, Jan Rombouts en wie nog meer.

De 8^e jrg. is belangrijk door een uitslag van de enquête die Marcus Adriani instelde.

Thans in chronologische volgorde nog eenige aanhalingen uit verschillende amoeba's.

Amoeba Jan. 1922.

„Evenals de „amoeba” een van de eenvoudigst gebouwde levende wezens, maar toch nog onbegrijpelijk ingewikkeld ons de natuur laat zien in een van haar minst-samengestelde vormen, zal ons blad trachten aan de N.J.N.ers de ingewikkelde problemen der natuurstudie in haar grootst mogelijken eenvoud te laten zien.”

De Centrale Commissie.

Amoeba Mei 1922.

Naar aanleiding van een oproep van den heer Wolda om samenwerking tot phaenologisch onderzoek.

„Je leeft, wanneer je er maar een beetje inzit, als het ware heelemaal mee. En 't is tevens zoo actueel, leerrijk; het traint je zoo op een gelukkige wijze voor het ernstig en rustig natuur-

onderzoek. Helpt daarom mee. Wij moeten centraliseeren, wij moeten toonen, dat de N.J.N. werkt en *goed* werkt".

F. Koster, J. A. Nijkamp, M. A. Lieftinck.

In het algemeen zijn nog weinig jongeren rijp voor serieus werk van dit soort.

Amoeba Aug. 1922.

Ons werk en onze taak.

„Daarom moeten wij trotsch op onzen N.J.N. zijn.

Maar welke vereeniging streeft zoo'n welomlijnd zuiver en waarachtig schoon doel: de Natuurstudie, na als de onze? De practische zijde ervan is jullie al bekend, de vraag tot medewerking met de Ned. Phaenol. Ver. zegt meer dan genoeg. Dus practisch wordt er gewerkt.

Het ideeë van de zaak is nu deze, dat wij met ons enthousiasme en gezonde lust en flinke eensgezindheid op komen voor de bescherming van planten en dieren in 't algemeen. Wij moeten hierin een groot belang zien, zelfs een zóó'n noodzakelijk belang, dat wij hier met alle kracht voor moeten streven."

Feiko Koster.

Amoeba Nov. 1922.

„Kort geleden werd onder leiding van G.P. Ittmann te den Haag een Natuurhistorisch Jeugd Propagandagezelschap „de Haagsche Trekvogels" genaamd, opgericht.

Dit gezelschap heeft een paar jaar lang veel en goed werk gedaan."

De derde jaargang gaat in met Sept. tegelijk met het nieuwe schooljaar.

Amoeba Juli-Aug. 1923.

Maurits Lieftick schrijft dat „Onze Bond niet in de eerste plaats wetenschappelijk onderzoek beoogt. Onze taak is allereerst

om de liefde voor de natuur en de bescherming van alles wat onze bescherming noodig heeft, aan te wakkeren en te bevorderen. Dit is wel eens een beetje op den achtergrond gesteld, wat we een stap in de verkeerde richting kunnen noemen."

Amoeba Sept. 1923.

„Op het congres van onzen bond te Mook-Middelaer, werd ingesteld het Centraal Inlichtingen Bureau.

Onder het C.I.B. vallen:

- a. Vroeger Wetenschappelijk Secretariaat.
- b. Vroeger algemeen secretariaat.
- c. administratie van Amoeba.
- d. depôt.

Verder verstrekt het aan leden alle mogelijke inlichtingen, zoowel op natuurhistorisch-, als op algemeen vereenigingsgebied."

Het C.I.B. heeft als instelling nooit gebloeid; 't is later (1927) in verschillende functies in het H.B. opgenomen.

Amoeba Oct. 1923.

„Op de H.B. vergadering van 30 Sept. is besloten, een bonds-vogeldag uit te schrijven."

Deze vogeldagen zijn tot nu toe gehandhaafd.

Amoeba Nov. 1923.

Ons Ideaal.

„Maar ga de natuur in als kunstenaar, als mensch, en zie eens hoe mooi dat alles is, die blakerende groene weiden met haar wazig verschiet en den strak blauwen hemel er boven. En dan dat stille na-jaarsbosch met z'n wondere paddestoelenpracht, en de duinen, de zee, de heide.

Ga naar buiten bij storm en regen en zonneschijn en mist, wanneer ook.

Dan zou je ook mee willen werken om de natuur te beschermen.

We willen niet iets weten, we willen wat doen.

Een N.J.N.'er is een werkend idealist."

Th. J. BROUWER.

Amoeba Febr. 1924.

„Maar ik geloof dat we, voor zoover het vrijeveld-studie betreft, nu het meeste hebben aan de bestudeering van plant of dier of steen in verband met zijn omgeving. Dit lijkt mij pas biologie (leer van het leven) naar de juiste beteekenis van het woord.

En nu geloof ik, dat het op den weg ligt van de N.J.N.'ers, als jonge menschen, dat we de natuur beschouwen met een gevoel van bewondering en vereering voor „het geheel”, wat eerder leidt tot echte biologie, zooals ik dat hierboven geschetst heb, dan naar verzamelwoede en naar blijdschap over het vinden van een extra vlekje of stipje, al behoeft dit laatste onze belangstelling ook niet geheel te missen.

En de hoogste vorm van natuurstudie vind ik het zoeken naar een antwoord op de vraag, hoe de natuur dienstbaar gemaakt kan worden aan de verheffing van den mensch."

C. SIPKES.

Am. Oct. 1925.

Kleine gedachten.

Als je 't zoo nagaat zijn wij allen toch ontzaglijk rijk. Dit blijkt al uit de welgekozen, onopgesmukte naam van onze vereeniging, de N.J.N. Gesteld dat wij: Natuur, Studie, de Jeugd en onzen bond niet meer hadden, wij zouden kwijnen in onze overgebleven armoede. Wel vervliegt onze jeugd, maar onze bond zal, naar wij allen hopen, blijven voortbestaan en groeien. Door onze studie zoeken we opheldering in de ons alom omringende geheimen en wonderen der Natuur; vooral de Natuur zal, voor een ieder die haar nauwkeurig gadeslaat, nooit haar bekoring verliezen en een eeuwig onuitputtelijke bron van gedachten voor hem blijven. Als 't leven ons teleur-

stelt, als onze idealen, eens zoo hoog opgevoerd, ons willen verlaten, dan is zij 't, die ons opricht en 't evenwicht weergeeft.

Zijn er dingen, die je hinderen, kijk naar de werelden boven je hoofd; denk eens dat in de kleinste wier de Wereldgeest z'n onbegrijpelijke wonderen verricht, en je bent gepantserd tegen al de kleine dingen van dit leven.

HEINZ (KURZMANN).

Amoeba Juni 1926.

Over den N.J.N.-geest.

De meeste N.J.N.'ers zijn het er wel over eens dat met het kamp van Mook een nieuw element in ons bondsleven is gekomen, doordat de meening, dat het bijeen zijn van strevende en zoekende jongeren toch op zich zelf ook van groot belang is, naar voren kwam. Ja, sommigen gaan zelfs zoover, dat ze het samenzijn van jongeren het eerste van onzen bond noemen, terwijl ze de natuurstudie" als een bijkomstige factor mede-rekenen.

Maar juist daarom is het zoo gevaarlijk! Wij jeugdigen, wij zijn veel te weinig voorzichtig, dan dat we er voor zullen oppassen niet in vuur te geraten. — — — — — Des te gevaarlijker is het, daar er steeds naar de politiek wordt afgedwaald. Ieder N.J.N.'er dan ook, die sympathie met een of andere partij of richting voelt, dient in ons bondssamenzijn zijn politiek binnen „de omheining zijner tanden" te houden en er om te denken, dat hij een ander licht kwetst! De kracht van onzen bond moet ook daarin liggen, dat wij volkomen neutraal zijn. — — — — —

We mogen evenmin vergeten, dat er vele N.J.N.'ers zijn, die nog niet aan het „denken" zijn geslagen, vooral onder de jongeren en dat deze het grootste gedeelte van onzen bond uitmaken.

Nu zou men zich af kunnen vragen, waarom we ons dan niet bij de N.N.V. zouden kunnen aansluiten. Welke verschillen bestaan er dan nog? M.i. zeer groote. Primo willen we onze eigen baas zijn. We moeten alles zelf doen, zelf organiseren, kortom fa-

miliaar gezegd: in ons eigen vet gaar koken. Ook is onze natuuropvatting heel anders dan de N.N.V.sche. De laatste zal bedaarder, wetenschappelijker, soms dieper op alles ingaan. Maar zien wij daarentegen de natuur niet veel idealistischer? Zien wij niet alleen het mooie in de natuur? Ja, wij willen meestal niet eens de schaduwzijden zien, laat staan er over denken. Wij willen onstuimig waarnemen, zien, weten en vooral de natuur op ons laten inwerken — de vrije levende natuur. — Het laatste hangt misschien samen met het grotere enthousiasme, dat de jeugd eigen is. Bij ouderen komt deze eigenschap bij uitzondering voor. We herkennen het in groote mannen als een Heimans en Thijsse. Ook Prof. Schröter uit Zürich had het sterk.

J. J. DOZY.

Amoeba Dec. 1926.

„Ieder van ons zal het er over eens zijn, dat de N.J.N. moet zijn een opvoeder. De jongens die eenige jaren in den N.J.N. verkeer hebben, moeten van den N.J.N. iets meegekregen hebben voor hun leven: eerbied voor de natuur. Dit is het doel van den N.J.N., moet het althans zijn; ons doel moet niet zijn, dat de leden inzicht krijgen in de biologische wetenschap. Ons doel is niet natuurstudie, zooals de naam N.J.N. zou aangeven, de natuurstudie kan hier hoogstens middel zijn. Weliswaar een zeer belangrijk middel, maar niet het einddoel. Het einddoel is het bijbrengen van eerbied voor de natuur; Bereiken we dat, dan komt er vanzelf belangstelling voor natuurbescherming en dus een doelmatig behoud van natuurmonumenten.

De groote fout, die zulke avonden aankleeft is, dat aan de jongens iets verteld wordt zonder meer, ze krijgen iets toegestopt en worden niet gedwongen om met elkaar van gedachten te wisselen. Gedachtenwisseling is noodig voor het verruimen van inzicht en de menschen worden erdoor aan 't denken gezet, en dit is zeer belangrijk. Wat zou de „N.J.N.geest” aan waarde winnen, als de jongens en meisjes wat meer met elkaar gingen denken en praten!

N. TINBERGEN.

De laatste alinea van Niko duidt op lezingen die vaak niet meer zijn dan „praatjes bij plaatjes” of in 't gunstigste geval geïllustreerde waarnemingen. Mijns inziens ligt de waarheid tusschen Jacques Dozy en Niko in 't midden. Natuurstudie moet er zijn en gedachtenwisseling moet er zijn. Gedachtenwisseling vooral onder leiding; maar die is er dan toch ook? Hebben we op de Kerstreunies niet onzen vasten debatavond en heeft Kees Sipkes in de kampen niet meer dan eens een geïmproviseerd debatuurtje gehouden?

Het is niet wel mogelijk aan iedere lezing een debat aan te knopen. Een goed gedane en goed weergegeven waarneming op biol. terrein heeft ook z'n waarde.

Toen Frans Makkink als redacteur aftrad schreef hij het volgende in Am. Juli 1929:

Afscheid.

„Aan het einde van dit bondsjaar en bij het besluiten van deze jaargang van Amoeba wil ik, voor ik mijn werk aan jongere krachten overgeef nog een enkele opmerking maken over ons orgaan.

Er zijn teekenen te bespeuren in de ontwikkeling van Amoeba, die er op wijzen, dat zijn oorspronkelijk karakter gaat veranderen, als we niet oppassen. De plaats n.l. die voor bondszaken, als kamporganisatie, kalender, reunie, enz. noodig is, en de plaatsruimte waarop de Wetenschappelijk Korrespondent aanspraak mag maken voor een behoorlijke vervulling van zijn taak, is langzamerhand vrij groot geworden. Wil Amoeba z'n karakter bewaren als blad voor en door de leden geschreven, dan moeten de opstellen van de leden naar evenredigheid ook toenemen. Dit evenwicht tussen het bondswerk en het ledenwerk mag m.i. niet verstoord worden. De aantrekkelijkheid, heet het, gaat dan verloren, en wanneer de leden steeds de biologen — die altijd wel wat weten te schrijven — aan het woord laten, heet het bovendien dat Amoeba nog te wetenschappelijk wordt ook.

Om dus ons orgaan te laten blijven het vanouds volprezen „dorpsplein waar we allen samenkomen” moeten we ons goed de taak van Amoeba realiseeren en daarnaar allen, ja allen, onze

medewerking eraan verlenen. Ik hoop voor de toekomst dat Amoeba in deze richting zal blijven voortbloeien."

Uit dit stukje blijkt ook alweer, dat de jongeren wakker blijven, dat ze zich voortdurend bewust rekenschap geven: gaat het wel goed, en zoo niet, hoe moet het dan wel.

De Kalender.

In Nov. 1924 kwam de eerste kalender uit voor het jaar 1925. Er was een prijsvraag uitgeschreven voor het maken van een schild en de ontwerpen werden ter beoordeeling voorgelegd aan een commissie bestaande uit Mevr. E. Woutersen—v. Doesburgh, Drs. J. Heimans en den heer C. Sipkes. Verder moesten de N.J.N.ers voor foto's zorgen, waar de kalenderredactie een keus uit deed. De kalender is voor den N.J.N. een bron van inkomsten, die moeilijk gemist kan worden.

Degenen, die zich met de redactie bemoeid hebben zijn geweest: Marcus Adriani; Jan Ketelaar, Carel van Rijsinge, Kees Ittmann, Lies v. Wezel, Frans Tjallingii en Ad Borstlap.

Het eerste kalenderschild was van Jacques Dozy met spreuk van Jo de Jonge; ook voor 1926 en 1928 kreeg Jacques Dozy de bekroning, voor 1927 Jo Papousek, voor 1929 Jan Beun en voor 1930 Ad Borstlap.

Er zijn wel eens 16 ontwerpen ingekomen, in 1927 echter maar 5, het jaar daarop weer 10. In 1928 was de keus moeilijk, want Jan Beun, Ad Borstlap en Wim Kersten waren ook goed en kregen een eervolle vermelding.

De kalender wordt altijd keurig uitgevoerd en heeft reeds in meer dan één tijdschrift of krant een pluimpje gekregen.

Een verbetering op de kalender voor 1930 is het bijschrift onder iedere foto.

Het wordt moeilijk als ik over de foto's zelf begin. Daar zijn zóóveel goede bij, dat een keus bijna niet mogelijk is. Niko Tinbergen heeft het grootste percentage aan foto's opgeleverd; hij is de man van de vogels en de landschappen, landschappen met mooie wolken (Aug. '28, heide met jeneverbessen). Frans Makkink en Kees Hana zijn ook uitstekende fotografen; van Frans noem ik: Jan. '28, Stormmeeuwen en Jan. '27, appelbloesem! van Kees: Febr. '29, boschrank! en Juli '29, stengellooze distel, beide prachtig belicht. Dezelfde mooie

belichting heeft ook de zeewinde (Maart '27) van C. G. G. J. van Steenis en de aardster van John Douglas (Dec. '26). Ook Martien Rutten is goed met vogels en planten (Maart '28, wilde aardbei) en Ernst Jacobi met insecten (Aug. '29) en planten. M. J. C. Lips gaf mooie bessen v. aronskelken (Sept. '28) en Ph. Prisze een groepje inktzwammen (Oct. '29). Eigenlijk mag ik ook Johan Böhmers niet overslaan met z'n hagedisje (Maart '29) en dan zal ik het er maar bij laten, want eigenlijk zijn bijna alle foto's goed.

De Kampen.

(Vervolg.)

Moergestel, 1 Aug. 1925.

Het raderwerk is nu geheel ingeloopt en gaat gesmeerd, wordt in den loop der tijden alleen nog maar hier en daar verbeterd, omdat de bond meer en meer vooruitgaat.

De leiders, die het in Bakkum nog zoo druk hadden, raken bijna geheel op den achtergrond. Wim Wessels voert de geheele administratie, Suus van Zanten haalt me verstelwerk uit de handen; ik heb het alleen nog druk met tentreparaties en verbinden. Brood snijden mag ik volstrekt niet meer. De broodmachine wordt door de jongens bewerkt en de meisjes helpen met smeren en beleggen. We krijgen ook 's morgens wat op 't brood: jam, appelstroop, suiker of koek.

Het eten wordt weer voor ons gekookt, is overvloedig; we krijgen vleesch en vaak zelfs wat voor toe. De fourage is niet meer in de Bever, maar in een afzonderlijke tent in het jongenskamp. Op mijn aanraden heeft Wim Wessels tenten bij den Jeugdraad aangevraagd en gekregen. Het zijn 16-mans blauwkoppen, waar we 8 à 9 luitjes in hebben.

De geest in dit kamp was heerlijk; bijna geen wanklank is er geweest en 't had het mooiste kongres, dat er ooit heeft plaats gehad.

De jongens kregen den heer Jan G. Sloff tot leider, die verder jaren lang hun leider gebleven is. We hadden eerst nog wat moeite om in Brabant een gemengd jongens- en meisjeskamp te mogen houden, maar boer van Elderen, waar we den grond van hadden, zei: — Als die twee de leiders zijn, zal het wel in orde wezen. —

We hebben een heerlijk ruim kampterrein tegen 't Rietven en liggen tusschen verspreid staande dennen met dennenaalden en wat hei als ondergrond. Vlak bij is 't Putven, waar we in onze badpakken met mantels om, heen kunnen lopen.

Op Zaterdag 1 Aug. komen de luitjes. Er zijn er nu heel wat, die met eigen tenten komen; trouwens dat was in Bakkum ook al. Daar waren de Itten al met hun „Trekvogel”, die spottend „meer touw, dan tent” genoemd werd, omdat er zooveel lijnen aan zijn en George bovendien hevig met stormlijnen werkt. De tent zelf is klein, maar er is een enorme luifel aan, die goede diensten bewees in de toekomst. Dan kwam de kleine Martien Rutten ook met een tent. Dit kind met z'n gemillimeterd kopje was mij in Bakkum al opgevallen door z'n beschaving en z'n onbedorven gezichtje. De tent had in Moergestel nog geen naam, maar kwam in de volgende kampen onder den naam van „Bunzing”. De heer Sloff had „t Krabbegat” bij zich; Krabbegat, andere naam voor Bergen-op-Zoom, waar hij vandaan komt.

Waar we dit jaar zeer op vooruit waren gegaan, dat waren de meisjes, 15 in getal. Uit deze meisjes is een blijvende kern gevormd en zijn ook onderlinge banden ontstaan.

Onder de jongens maakte Sijbrand Deinum zich verdienstelijk door zijn meer dan geestige wijze van voordragen. Die jongen had ook alles mee er voor, zijn figuur, zijn bewegingen, zijn oogen. Hij is ook degene geweest, die tijdens de rust van een groote excursie een heimandje maakte en 't me gaf met de woorden: — Verleden jaar hebt U de vergeet-mij-nietgekregen, mag ik U dit nuaanbieden? —

George hield de gemeente menigmaal bezig met voorlezen. In dichte drommen zaten we onder de luifel van de Trekvogel op elkaar gepakt, vooral als het regende. Zodoende was de trekvogel een soort conversatietent.

Een van de jongens was vrij ernstig ziek. De dokter achtte vervoer echter niet noodig, daar hij vond, dat hij nergens beter kon liggen. Iets dergelijks zei de dokter in Bakkum van Paula van Zanten: — Ze ligt hier prachtig. —

Een van de meisjes was in dit kamp ook niet zoo best. We legden haar in de zon op stroozakken van mij. Van die stroozakken heb ik altijd veel plezier gehad. Ze waren gemaakt van kleurige lappen en dienden overdag ter opluistering van mijn tent; werden overigens nog al vaak voor zieken gebruikt, daar ik zelf meestal op den grond lag.

— Ze heeft hoopen matrassen en ze gebruikt er zelf geen een, — zei Kees Ittmann.

Op 'n avond was er groote consternatie doordat er een paar meisjes zoek waren. Ze waren den weg naar Oisterwijk opgelopen, boomend over een of andere kwestie in den bond. Verdiept in haar gesprek, hadden ze niet op den weg gelet. Lang na bedtijd waren ze er nog niet.

Toen ze eindelijk op kwamen dagen, begon George uit zenuw-achtigheid geweldig op te spelen en of ze dan niet aan den stand van de maan konden zien, hoe laat het was.

Dat vonden ze onzinnig en onrechtvaardig.

— Wie kijkt naar de stand van de maan! —

Op Woensdag 5 Aug. hadden we ons kongres, het meest enthousiaste, meest bewogene, dat we hadden.

Dagb. Kongresdag.

De meisjes zijn druk met zich zoo netjes mogelijk op te knappen en te kleeden, maar ze klagen, dat ze zulke vreeselijke handen hebben van het aardappelen schrappen en roode kool snijden. In dit kamp was n.l. ingesteld, dat iedereen mee moest doen met aardappelen schillen en groenten schoonmaken. Het was voor de korvee te veel dit voor 75 man te doen. Ik los wat citroenzuurkristallen op en nu komen ze een voor een hun vingers in 't kroesje doopen.

Ook de jongens kleeden zich zorgvuldig.

Van Elderen heeft ons den raad gegeven, om minder den aandacht te trekken, langs het binnenpad naar Moergestel te gaan, waar in 't gebouw „de Vereeniging” het kongres zal plaats hebben. De meisjes doen mantels aan, om de korte mouwen en bloote halsen te bedekken ten einde zoo min mogelijk aanstoot te geven. Zoo trekken we stil en ordelijk uit.

Jan Sloff, die niet zoo in den N.J.N. zit als ik, zal thuis blijven voor Gerhard, die nog ziek is.

Wim W. opent met een bijzonder aardige en pakkende rede, waar een enthousiast applaus op volgt. Onmiddellijk daarna wordt opgestaan en vol vuur het bondslied gezongen, gevolgd door de bakmarsch.

De vergadering wordt bijgewoond door enkele leden van de N.N.V. die verbaasd zijn over zóóveel spontaniteit in een jeugdbond.

George vliegt ineens naar me toe en fluistert me in: — Merkt U wel de climax die met de jaren gekomen is? —

Hij geeft me telkens teekens en knipooogen.

Het verloop van het kongres is vlot, ieder is er vol belangstelling bij. Wim Wessels is magnifiek als voorzitter.

Op voorstel van A'damsche afdeelingen werd Drs. J. Heimans tot eerelid benoemd.

Dan komt de pauze.

Ieder vliegt op de ranja af, maar ze moeten er afblijven, want eerst moet de korvee bediend worden, die intusschen met 't brood gekomen is. De kleine Jan komt me verrukt vertellen, dat zijn broer beter verklaard is.

— U hadt z'n gezicht moeten zien — zei 't kereltje. Hij was zelf in dien tijd ook een paar dagen niet wel geweest Aardig zooals dat ventje in 't kamp geheel veranderd is. Van een vervelend drukte-makertje, dat met tegenzin gekomen was, is het een heel geschikte gezellige jongen geworden. Schreiend was hij naar Wim toegegaan, of deze toch alsjeblijft aan zijn broer wilde vragen, wat langer te willen blijven.

Na de pauze moet een pijnlijke kwestie behandeld worden.

Door een oudere, die veel belang in den Bond gesteld had, waren aan het bestuur en vooral aan Wim zeer onaangename verwijten gedaan. Dat waren moeilijke oogenblikken voor Wim.

Jo Papousek met zijn roode muts op en een ruwhouten stok in de hand springt als een veer op en stelt heftig verontwaardigd een motie van vertrouwen in het H.B. voor. Applaus.

Wim Wessels vindt dat dit zonder nader onderzoek niet kan en het bestuur treedt en bloc af. Nu komt voor mij een oogenblik van spanning. In de pauze hadden ze mij gevraagd, te willen presideeren. Ik vond het echter beter op den achtergrond te blijven. De N.N.V. leden zijn weg. Ik ben de eenige oudere. Ze zouden het tijdens de vergadering vragen aan den oudsten der afgevaardigden, Wim Goedhart uit Utrecht. Hij weigert echter. De vraag wordt mij gedaan. Ik heb

nog nooit een vergadering gepresideerd, maar wil geen kapsies maken. Onder applaus beklim ik het podium. Heel alleen zit ik daar. De tafel is gedekt met de bondsvlag, die naar beneden afhangt met 't insigne in 't gezicht der vergadering. Aan mijn rechterhand op de tafel zie ik de Ned. kleuren, die in 'en hoek zijn aangebraht. Beneden zit de heele jonge troep; allen kijken mij aan; het is heel stil.

Dan bijt ik er door heen, zeg de eerste woorden en voel mij kalm.

Wim Wessels legt verantwoording af voor zich en het bestuur. Eenige vragen, eenige opmerkingen. Alles verloopt geregeld en onder donderend applaus wordt het bestuur gerehabiliteerd.

Dan komt tot slot de verkiezing van de nieuwe H.B. leden.

Rien Donk neemt zijn plaats in, nadat hij den zakdoek, die aan vier punten geknoopt is en dien hij altijd op heeft, van zijn hoofd heeft gerukt.

Dan gaat het tusschen Jo Papousek en Geerit Houtman om het leiderschap van district II. Houtman zal het moeten worden, maar hij wil de plaats wel aan Pappoe afstaan, als deze zich eerst over eenige punten verantwoordt.

— Jij hebt meer tijd, jij zult het ook beter kunnen dan ik, maar ik moet eerst weten, hoe jij tegenover onze afdeeling staat en je hebt je te verantwoorden over je uitlatingen aan mijn adres — zegt Geerit.

Dan komt kifterij heen en weer: „uit beider oogen vliegen bliksemschichten over onze hoofden” (zooals Bep v. Gulik dat zei). Houtman zegt tenslotte: — Als jij belooft goed te zorgen voor onze afdeeling (Nijmegen I) en ons niet zult verwaarlozen, zal ik je graag in 't bestuur zien. — Onder applaus gaat Pappoe naar boven. De roode muts vliegt af.

Hiermee was de „geanimeerde bespreking” (zooals Kees Ittmann het later in Amoeba noemde) geëindigd.

Het bondslied en de bakmarsch.

Dit kongres is het mooiste dat de N.J.N. ooit gehad heeft (en 't is het mooiste gebleven). Ieder is opgetogen en voldaan. De geest was prachtig. (Wim Wessels is in de jaren ook nooit overtroffen in 't houden van toespraken. Zoo goed en gevoelvol als hij deed het tot nu toe niemand).

Als zóó de ouderen deze jongeren eens konden zien, wat zouden de jongeren dan minder miskend worden.

— Ze kennen ons niet — klaagt Wim.

Neen, te onbekend, veel te onbekend zijn ze, maar in stilte beloof ik, ze meer bekend te maken, indien mij dit lukt."

Den roen Aug. loeide over ons kamp het begin van den orkaan, die in Brabant de dorpen Zeeland en Langenboom en in Gelderland het stadje Borculo verwoestte.

Dagb.:

„Toevallig waren allen in 't kamp terug. Het laatst ongeveer kwamen de meisjes met mij van een loopje thuis.

— Als jullie geen beenen maken — zei Jo Papousek — dan wordt je drijfnat. —

Het voer als 'n schok door ons heen. We vlogen. Nauwelijks was de Bever bereikt, of de bui barstte los. De meisjes hadden nog gevraagd te zwemmen, omdat 't zoo drukkend was. Als ik eens niet op 't naderend onweer had gelet en 't had toegestaan!

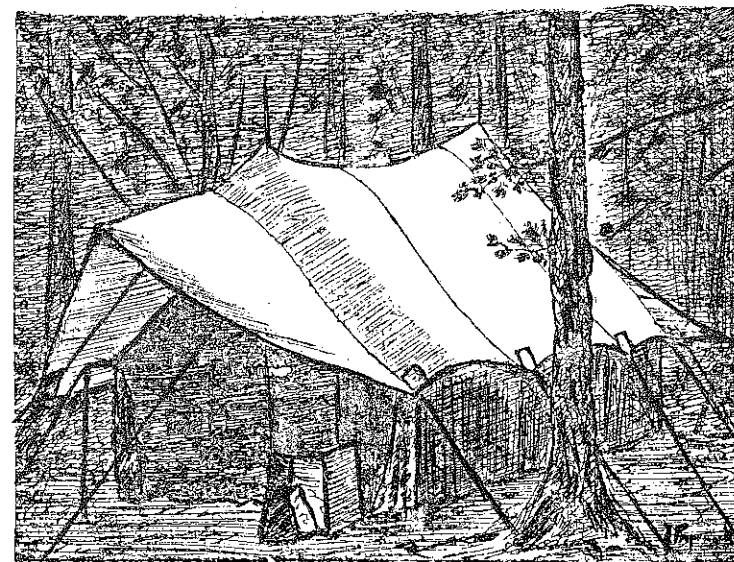
Met ons tienenzaten we in de Bever. De meisjes trachtten te zingen, maar weldra was 't lawaai van buiten zóó groot, dat 't alles overstermde. De hagelsteen waren eerst zoo groot als boonen, toen grooter dan kippeneieren, conglomeraten van kristallen. De wind loeide woest over 't bosch, dat ons nog wat beschutte.

Toen het ergste voorbij was, werd er geroepen: — Helpen wie kan, het jongenskamp staat blank. — Het was bij half zeven. De jongens staken zich in zwempakken en groeven kanalen, terwijl de meisjes met pannetjes en borden een bepaalde richting heenschep-ten, om het water uit de tenten te houden.

George vond het onzinnig en onnoodig gedoe. Het had met wat bezinning minder jolijt gegeven, maar heel wat handiger gekund. In de tent van de Ittlui hadden ze n.l. eenvoudig het grondzeil aan de vier punten genomen en zooveel mogelijk naar 't midden opgetrokken, waar ze zelf zaten. Het water, kon toen rustig door de tent en om het grondzeil wegkabbelen.

Een deel van de tenten moest toch ontruimd worden en de bewoners hebben den nacht doorgebracht bij van Elderen in 't hooi."

MEVROUW BOETJE'S BEVER
Teekening van Jo Papousek

Op Woensdag 12 Aug. vertrokken de laatsten uit 't nakamp.
Het laatste wat ik hoor is de afscheidsgroet van George:

— Mevrouw, tot 't Kerstkongres! —

„Tot 't Kerstkongres”; met die woorden zijn velen uit elkaar
gegaan.

In Amoeba v. Sept. 1925, schrijft Charles Behrens:

„Er is weer een bondsjaar voorbij, een jaar waarin gewerkt is
en iets tot stand is gebracht. De Bond is niet groter, maar hechter en
daardoor sterker geworden. Dat kwam duidelijk tot uiting op 't
Congres, en ook in het heele kamp was het merkbaar. Nu pas be-
ginnen we één te worden, één in denken en doen, voelen we ons leden
en werkers van één krachtig lichaam, dat N.J.N. heet. En ook het
jaar dat nu nog heelemaal voor ons ligt zal voor het inwendig sterker
maken gebruikt worden en daaraan moeten we allen, zooveel als
we kunnen, meehelpen. We zullen het zien op ons Kerstcongres —
dat er m o e t komen — en in Amoeba, en ongemerkt ook in de
afdeelingen.

Samen moeten we blijven werken aan het groot maken van onzen
Bond.

Lui, allemaal onze krachtige, jeugdige schouders er onder en
de Bond zal groeien en van onze idealen zullen we er vele verwezen-
lijkt zien. Vooruit! het zal wél gaan!

En nu iets over het Kamp.

Het is goed geslaagd, boven verwachting zelfs. We lagen er zoo
fijn onder de dennetjes, midden in dat wondermooie land van
vennen en bosschen. Er heerschte een geest van gezelligheid en
kameraadschap, want was het devies van Mevrouw Boetje's
„Bever”: Blijheid en Vriendschap en Rust, niet van toepassing op
het geheele kamp?

We leerden elkaar daar beter kennen en waardeeren. De een
maakte zich steeds verdienstelijk met het „gamellen halen bij de
boer”, een ander kon leuk voordragen en een derde verzamelde
steeds een heele troep belangstellenden onder zijn luifel, wanneer
hij voorlas uit „Charelke Dop”.

Bij dit artikel is de teekening die Jo Papousek in 't Kamp van
de „Bever” maakte.

De medeklinkers van 't woord „bever” zijn de beginletters van:
Boetje van Ruyven, terwijl de beginletters van 't devies het heele
woord vormen.

De Kerstreunies.

Ja, het is gelukt een Kerstreunie te organiseren voor den heelen bond. In Bakkum werd de bond schuldvrij, Moergestel leverde een zoodanig batig saldo, dat een Kerstreunie, waarop toegelegd zou moeten worden, door kon gaan. Reeds in 't Kamp v. B. was de gedachte aan een K. r. gerezen.

De eerste vier reünies zijn gehouden in het gebouwencomplex van den Protestantenbond te Soesterberg. Hier waren het Kees Itt en Carel van Rijsinge, die voornamelijk alles regelden. Koudijs, de conciërge, zei ook niet: „De N.J.N. komt” — maar „Mijnheer Rijsinge komt”.

Carel was o.a. sterk in het introduceeren van nieuwe liedjes. Hij kon ook mooi voorlezen en goed declameeren.

De reunie werd gehouden van 2-5 Jan. 1926. Ik kon er helaas niet bij zijn.

Suus van Zanten schreef: — Kunt u zich voorstellen, dat er zoo'n groote gebeurtenis in de N.J.N. heeft plaats gehad, waar u niet bij was? —

Zelf was de arme Suus er ook niet bij, omdat ze ziek was. Mevr. van Zanten zou in mijn plaats leidster zijn, maar kon door Suus plotseling ook niet komen. Nu waren de meisjes zonder leidster.

Later is Kees mij alles komen vertellen. Hij verzekerde, dat het goed gegaan was zonder leidster, alleen zou de helsche wanorde in de meisjesafd. niet plaats gehad hebben onder mijn beheer. Hoe wisten de heeren dat? Onder mijn beheer zouden er ook geen „onhebbelijke” jongens in 't meisjeskwartier gedrongen zijn.”

Carel vertelde er het volgende van:

— Kees en ik hebben eerst geklopt en toen er geen antwoord kwam, bescheiden om de deur gekeken. —

— Jullie hadden er niets te maken. —

— Mevrouw, 't was 'n rötzooi. —

Dat laatste woord werd fluisterend uitgesproken, want Carel blijft graag correct.

't Was in den loop van den ochtend, nadat de excursies waren vertrokken, dat deze inspectie gehouden werd.

Charles Behrens schrijft in Amoeba Jan. 1926:

„Natuurhistorisch hebben we weinig kunnen uitvoeren, maar we hebben met elkaar gepraat over onzen Bond en over andere dingen, die een Jeugdbonder belang inboezemen, en juist dat „boomen” is zoo goed. Je leert elkander een beetje beter kennen en 't onderling contact wordt weer een heel eind versterkt. Dáárom is een uiting als deze Soesterbergsche reunie zoo uitstekend.”

Als gast kwamen Drs. J. Heimans en Kees Sipkes. In Moergesel was Heimans ook komen kijken. Deze twee blijven den bond zeer trouw, maar vooral toch Kees Sipkes. Kees is van ons allemaal de eenige geweest, die gedurende de 10 jaren alle Kongressen heeft meegemaakt en op alle Kerstreunies is geweest, behalve op de reunie in Harderwijk in Dec. 1929. Als Heimans wegbleef was dat omdat gebrek aan tijd hem verhinderde van de belangstelling, die hij toch bleef voelen, blijk te geven.

Ook de volgende Kerstreunie van 27—30 Dec. 1926 heb ik niet mee kunnen maken.

Mevr. Jonker-Westerveld en Jan G. Sloff waren de leiders. Een van de jongens schreef me:

„'t Aantal deelnemers was dit jaar ontstellend groot: 84!!

't Is werkelijk te hopen, dat de jongelui wat minder enthousiast voor onze uitingen gaan worden, want je weet haast niet meer wat je er mee beginnen moet.

We hebben er dan ook herhaaldelijk over gesproken, welke maatregelen genomen zouden kunnen worden, om de overbevolking van onze volksvergaderingen te voorkomen — maar hebben niets behoorlijks kunnen bedenken.

Tenslotte is misschien alle hoofdbreken daarover overbodig en zal het vanzelf wel minderen — nous verrons. Wie had een paar jaar terug kunnen denken, dat we zoo heerlijk ver met onzen N.J.N. zouden komen?! —

't Spreekt wel vanzelf dat het een vrij wat rumoeriger geheel was dan vorig jaar toen we er met een onnoozele 35 (gelukkig, dat 't niet naar den drukker moet — die zou er natuurlijk 35 onnoozelen van maken!) waren.

Voor al den eersten nacht kostte het moeite de jongens tot bedaren te krijgen, die zoo'n beetje probeerden 't effect van een bomaanslag in 't gebouw na te bootsen. Gelukkig voor de kas hebben we een al te reeële voorstelling kunnen voorkomen.

Het succesnummer van dien eersten avond was — kan 't eigenlijk anders — onze geachte kampeider, die tot aller verbazing werkelijk zoo onverstandig was te gelooven, dat er bij de jongens zóó onschuldige zielen waren, dat ze hem zouden helpen bij 't goed zetten van z'n bed, dat „scherp gesteld” was. Dat goede vertrouwen moest hij dan ook boeten met een kennismaking met den harden grond. Ecclatant succes! en gevolg: er was geen houden meer aan.

We hadden H.B.vergadering in de keuken, die door 2 wanden, waartusschen de eetzaal, van de slaapzaal gescheiden was — en zelfs in onze splendid isolation moesten we erkennen nooit zóó'n kabaal mee gemaakt te hebben.

Koudijs, de concierge, kwam ons waarschuwen, dat hij vreesde voor de veiligheid van de slapers — waarschijnlijk omdat hij een instorting van het dak of zoo dachtte.

Met heel veel moeite is 't tenslotte gelukt de orde te herstellen.

Den volgenden avond was alles muisstil tengevolge van een kleine stoeipartij in de conversatiezaal, waar een stoel plotseling een te actief aandeel aan ging nemen met als resultaat een flink gat in 't hoofd van een van de deelnemers, die na verbonden te zijn in een werkelijk beklagenswaardigen toestand naar bed ging.

Den laatsten avond hadden we twee patiënten met omstreeks 40° koorts, zoodat de rust toen onovertreffbaar was. 't Was wel jammer, dat we van 't jaar 2 grieppatiënten kregen te meer omdat ze na afloop nog niet vervoerd mochten worden, zelfs per auto kon 't niet toegestaan worden, zei de dokter. Enfin we hebben ze trouw opgepast en toen de reunie voorbij was, kwam de moeder van Piet de Snoo (één van de 2 patiënten) over, terwijl Frans van Voorst's

zuster nog bleef. Dick de Man was zoo vriendelijk met mij daar achter te blijven.

't Was zooals gewoonlijk een vervelend afscheid van al die menschen en u kunt zich voorstellen, dat zoowel de patiënten als Dick en ik eenigzins down waren.

Gelukkig was de toestand Oudejaarsmiddag zoo, dat er van medische zijde geen overwegende bezwaren meer bestonden tegen vervoer.

En daarmee was alles weer voorbij.”

Volgens degenen, die alle reünies meemaakten, was de derde de aardigste en deze heeft op mij dan ook grooten indruk gemaakt.

Dagb. Kerstreunie 1927.

Het was als een droom, een heerlijk mooie droom, deze mijn eerste Kerstreunie.

Frans Tjallingii en Carel van Rijsinge hebben de hartelijkheid mij tot Utrecht tegemoet te reizen.

Vlak bij 't gebouw v.d. Ned. Protestantenbond, ons winterverblijf is een tramhalte.

Suus van Zanten kwam het hek uitloopen, ons tegemoet. Dat 't juist Suus moest zijn! Suus herinnerde me aan zooveel: de voorkampen, die we samen meemaakten, de eerste Kerstreunie die we beide misten, wij die zoo intens voor den bond voelen, en dan nog zooveel andere dingen.

Van dat oogenblik af, neen eigenlijk al van Utrecht af, doorleefde ik een aaneenschakeling van mooie momenten.

Nog zie ik voor me de ruime conversatiezaal, die me denken deed aan afbeeldingen van de jeugdherbergen in Duitschland. Maar dit was geen plaatje, dit was levende, tintelende werkelijkheid. De Kerstboom, de groep om de kachel, lezend of babbelend of droomend, het drietal bij de piano met occarino en fluit. Aan een tafel zitten ze ijverig liedjes en muziek over te schrijven. Ze hebben bijna allen truien aan, ook de meisjes. Door de ruiten zie je de zon en het besneeuwde bosch. Ze loopen in en uit, vormen pratende groepen; intelligente koppen zijn er bij. Plannen worden gemaakt, nieuwe banden aangeknoopt, de oude hechter aangehaald.

En dan dat gesprek onder den sterrenhemel en de vele gesprekken met de afd. Coevorden, de afd. die de hardste strijd te voeren had.

Met Suus en Carel ben ik eerst de gebouwen langs gegaan: een gebouw, waar jongens slapen, dan het complex: keuken, eetzaal, groote en kleine slaapzaal, fietsenbergplaats en in 't derde gebouw: de conversatiezaal en de meisjesslaapzaal.

We eindigen in de conversatiezaal, waar een klein troepje zit te luisteren naar Huub Kanters, die op de kathedraal staat voor te lezen; de anderen zijn op excursie met den heer Sloff, Mevrouw Jonker is in Driebergen op bezoek.

Als we aan tafel zitten voor de boterham, heet Kees me officieel welkom en wordt er een „hoera!” aangeheven. Als gewoonlijk zit ik weer direct midden in de gekheid en de plagerijen over en weer; echt genoegelijk.

Na de boterham wordt er een wandeling gemaakt. De sneeuw is zoo mooi en overal speelt het gouden licht van de zon. Het grootste gedeelte van de wandeling praat ik met Suus. Tegen donker komen we thuis en dan gaat Frans Makkink een lezing houden over hun tocht van dezen zomer in het Engadin. Het was leuk, zooals er unaniem gejuich opging, toen een groote kop van George op 't doek kwam, George happend in een boterham. Hij is toch nog altijd „de man”. Zijn groote stem heb ik echter niet gehoord; ik vond hem erg stil en miste bepaald zijn kernachtige uitdrukkingen. Na de lezing, toen ik mijn mantel stond aan te trekken, om weg te gaan, zag ik een van de jongens hard aanloopen en zich door de anderen heen wringen, terwijl hij mij aankeek. Ik wachtte.

En onder den helderen sterrenhemel loopen we de paden op en af rondom het concierge-huis. En we praten en praten. Ik zou dat groote kind, dat voor een keerpunt staat in zijn leven, zoo graag willen helpen, maar hij moet het zelf uitvechten. Voor dit kind, dat ik in vele opzichten bewonder, waar ik zelfs achting voor heb, heb ik altijd ook een vaag gevoel van medelijden gehad. Alleen door zeker aanvoelen, want ik wist niet waarom, ik wist betrekkelijk weinig van hem af. Nu weet ik waarom: dit kind is eenzaam.

Den heelen avond zijn we verder in contact met elkaar gebleven

zonder elkaar noemenswaard te spreken. Op een gegeven oogenblik zag ik zijn oogen zoeken en een geruste uitdrukking aannemen, toen hij mij vond; het weten dat en waar ik was, was hem voldoende.

Aan tafel verzocht Kees Ittmann, die voorzitter was, mij naast hem te komen zitten. Kees had het er over, dat op deze reunie de stemming zoo zeldzaam goed was. Allen die de drie reünies hadden meegemaakt waren er het over eens, dat dit de aardigste was. Van korvee uitdeelen was geen sprake geweest. Alles ging vanzelf en werd door telkens anderen gedaan.

— U moet de omwasscherij ook eens meemaken. Dat is zoo'n leuke beweging. Jongens en meisjes helpen en ze zingen er zoo bij. —

Ter eere van den laatsten avondmaaltijd had Carel gezorgd, dat er een heerlijk toetje was, waar we ongelooflijk groote porties van kregen. Natuurlijk gaf dat groot gejuich en eindelooze hoera's voor „Carel z'n toetje.”

Dadelijk na de omwasscherij kwam mijn lezing aan de beurt; daarna een aanvulling van den heer Sloff. Deze lezingen waren voorbereidingen voor het kamp in Zuid-Limburg. Aan het eind heb ik een belofte gedaan.

— Als ik in Zuid-Limburg in ons kamp de „klungelskes” (vuurpadjes) hoor, dan krijgt de bond wat van me. Maar jullie moet er zelf aan denken. —

De avond werd besloten met zingen. Hupie trad daarbij steeds als kapelmeester op. Hij kwam goed uit op deze reunie, ook met zijn voorlezen, wat hij zeer goed doet. —

Het was een vrij rumoerige avond. Suus kwam nog even bij me zitten en vond 't jammer, dat ik 't zoo druk trof. De eerste avond was veel kalmer geweest; toen hadden zij en Paula samen piano en viool gespeeld en hadden Marcus en Carel voorgelezen.

Ik heb natuurlijk van allerlei gemist. Zoo ook de debat-avond over natuurbescherming door Carel ingeleid. Kees Sipkes en Wim Wessels ben ik tot mijn groote spijt ook mis gelopen, maar Lies van Wezel heb ik nog even gezien.

Op een gegeven oogenblik bedelden ze Carel om wat te zingen. — Toe Carel, zing jij nog eens wat. — Hè ja, Carel, zing wat. — Toe zing de „Roode Vlam”. — Hè ja, Carel. —

Zoo werd het bedtijd. Ik had de keus gekregen tusschen slapen in een afzonderlijk kamertje of in de slaapzaal, tusschen een bed en een brits. Ik koos een brits in de slaapzaal: ik had zoo'n goede herinnering aan het slapen op Texel in een groote tent, nadat de tent van Mevrouw Jonker was stuk gewaaid. Het ontwaken was toen zoo aardig; net vogeltjes, telkens zoo'n meisjesstemmetje er bij.

Van de 4e reunie, die ik geheel meemaakte, maar waar Mevr. Jonker leidster was, moet ik een grappig voorval vertellen.

Het H.B. sliep zooveel mogelijk bij elkaar, omdat ze gewoon waren tot laat in den nacht te vergaderen in de keuken onder het drinken van vele koppen chocola. Nu hadden drie lui het in hun hoofd gehaald de hooge oomesen een poets te bakken. Als je in de bewuste slaapzaal kwam, zag je niets bijzonders, totdat je je oogen naar boven richtte. Dan zag je daar alle pyama's ook van niet-H.B.ers aan de zoldering gepunaiseerd en als je dan nog verder keek, zag je in een knoedeltje bij elkaar alle bandjes uit de broeken.

Mevrouw Jonker viel haast om van 't lachen.

— Zoo iets zou een meisje nooit verzinnen — zei ze. — Jongens zijn in den regel toch veel geestiger. —

Het H.B. sliep dit jaar niet in „het” kleine H.B. kamertje van vroeger, waar nu meisjes in waren ondergebracht door uitbreiding van hun aantal.

Verhouding van de kampleiders tot de N.J.N.

Ik heb getracht na te gaan, wat er noodig is om een goed leidster van de N.J.N. te zijn en ben tot het volgende lijstje gekomen, dat voor een deel ook den leider geldt.

Liefde voor de kampluities (ook voor die welke zoog. „vervelend” zijn, want die hebben vaak nog meer behoefte aan liefde, dan de anderen).

tact;

streng zijn, waar 't noodig is;

geduld hebben;

zich vroolijk toonen;

vlug karakters kunnen lezen;

de gave van het woord hebben;

zoo min mogelijk op den voorgrond treden en meepraten;

zich onzichtbaar weten te maken;

op de hoogte zijn van eerste hulp bij ongelukken;

kunnen koken en ziekenkostjes maken;

naaien, verstellen, tenten repareeren;

zich onuitputtelijk weten te behelpen en op alles raad weten;

kunnen zingen en zoo mogelijk mandolien, guitar of ander instrument kunnen bespelen;

goed kunnen loopen, fietsen, zwemmen;

op de hoogte zijn van planten, vogels, geologie, paddestoelen (naar deze vier wordt 't meest gevraagd).

excursies kunnen leiden.

Geen van ons heeft ze natuurlijk alle bij elkaar; de een kan niet zingen en een ander weet niets van paddestoelen en misschien vergat ik nog een voorname eigenschap te noemen, die er in ieder geval zijn moet.

Ik zie al eenige gezichten uitglijden, als ze lezen: „streng zijn” en ze denken aan mij. Het sprookje doet n.l. de ronde, dat ik te goedig ben. Dat zijn echter degenen, die het kamp van Bakkum niet meemaakten of vergeten zijn. Daar ben ik 'n keer zóó krachtdadig opgetreden, dat 't heele ontbijt muizestil verliep. Van dien eenen keer heb ik echter het heele jaar spijt gehad en ben voor mezelf tot de conclusie gekomen, dat 't zoo goed als nooit noodig is: „op te treden”. Ik neem de lui liever apart, praat er prettig mee en dan is daarna een enkele blik reeds voldoende. Daarvan merkt natuurlijk de groote massa niets.

Ook treed ik, om ze te helpen in hun streven naar zelfbestuur en zelfdiscipline, niet altijd dadelijk op. Op een Kerstreunie zaten vier jongens te kaarten. Ik twijfelde: er dadelijk een eind aan maken of zien wat er verder gebeurt. Ik besloot tot 't laatste. Het duurde niet lang of een van de H.B.leden kwam binnen, liep naar me toe:

— Vindt U ook niet, dat 't hier niet thuis hoort?

En hij naar de lui:

— Jongens, doe dat hier liever niet; daarvoor zijn we niet hier. —

Zonder woord of grimas werden de kaarten bij elkaar gedaan; ze hadden 't zelf opgeknapt. Van mij wordt misschien gezegd:

— Ze zat er bij en liet het toe. —

Maar als er werkelijk ingegrepen moet worden, als het H.B. zelf te kort schiet, dan merken ze wel, dat ik een oordeel heb en dat niet voor me houd. Dat heeft het kamp van Zuid-Limburg bewezen.

Het is niet omdat ik te goedig ben, dat ze kwasi brutaal zijn. Als ik in 't voorkamp verschijn, zegt 'r een terwijl we in een kring zitten te eten:

— Zeg lui, nu Mevr. B. er is mogen jullie wel een beetje netter taal gebruiken. —

— O, daar went ze wel aan — is 't doodleuke antwoord van Jo Papousek.

— Het mankeert er nog maar aan, dat je zegt, dat ik gauw genoeg mee zal doen. —

Genoemde Jo Papousek is best op me gesteld en dat is 't: ze houden van me en ze weten, dat ik van hen houd.

Paula van Zanten maakte de opmerking:

— U hebt niet gauw 't land aan iemand. —

Nee, dat heb ik ook niet, vooral niet aan iemand van de N.J.N. Ik heb geantwoord, dat ik me zelf afvraag: — Hoe ben je zelf. —

En dit is ook zoo, maar er is nog een reden, die ik echter slechts aarzelend durf neer te schrijven, omdat 't belachelijk lijkt, als het niet goed wordt opgevat. Die reden is deze: ik voel me zoo ver boven de jeugd van de N.J.N.

Niet omdat ik zooveel beter ben, zooveel knapper, zooveel voornamer of zooveel ouder. Ik sta er boven, zooals een moeder boven hare kinderen kan staan. Ook immers zij heeft lief tegen alles in? En wat kan ik beter zijn, dan een moeder.

Misschien kan ik het nog anders uitdrukken. Toen ik in Moergestel het H.B. moest vertegenwoordigen, zei Suus van Zanten: — U zat daar zoo zielig als een eilandje alleen achter die bestuurstafel. —

En daarmee is de heele toestand geteekend. Je bent een eiland, dat boven de stroom uitteekt, maar niet tot de stroom zelf hoort. Ze komen en ze gaan, ze laven je, maar je blijft het eiland, dat alleen staat. Een leider moet geven, maar ook vergeven tot in 't oneindige. Daarom is het geven aan kinderen en jonge menschen zoo heerlijk, omdat je niets terugvergt.

En toch hoeveel liefs krijg je niet van ze, hoeveel hartelijks.

Uit brieven:

„Tot m'n groote spijt hoorde ik van Kees, dat U onze Kerstreunie niet zult kunnen meemaken. U weet hoe wij, oudere Jeugdbonders, die U kennen, op Uw aanwezigheid gesteld zouden zijn, omdat U weet, wat 'n Jeugdbonder voelt voor iemand, die 'm begrijpen wil.”

„Ik ben U nog hartelijk dankbaar voor alles van de vorige week. Dat was 'n idee dat alleen van U kon uitgaan, om de eenvoudige reden, dat U ons kent, persoonlijk — als Jeugdbonder. Als we U niet hadden. — Van 't zomer mag U nog minder doen. We moeten 't zoo zien te krijgen, dat U heelemaal niet vermoeid raakt v.h. leiden v.h. kamp en toch met alle excursies meekunt.”

„Beste Mevrouw, In de eerste plaats begin ik met 't aanbieden van excuses om 't eerste woord. U is meer voor mij, dan „zeer geacht"; neemt U mij 't woord „beste" dus niet kwalijk, wilt U?"

En dan ben ik ook dat meisje zoo dankbaar, dat zei: — U bent 'n lieve kloek voor ons. —

Het contact met den N.J.N. blijft niet alleen beperkt tot de kampen. Het heele jaar door heb ik ze om me heen. Mijn dagboek vertelt van heerlijke wandelingen en excursies, hetzij particulier, hetzij met de „vaklui", of met een afdeling. Tentoonstellingen worden georganiseerd voor en door de N.J.N., of met N.J.N. ers voor andere vereenigingen. Ze komen me namen vragen van planten, steenen of paddestoelen. Ze komen praten over wetensch. artikels, die ze schrijven (de stud. onder de N.J.N. ers) of ze komen me de resultaten van hun werk laten zien. Als ik wat ziek ben komen ze me voorlezen, of ze schenken thee voor me. Ze komen babbelbezoekjes brengen, of logeeren, of ik krijg gezellige onverwachte inkwartieringen.

En dan zijn er de brieven. Brieven over hun eigen leven, hun moeilijkheden, brieven over den bond.

Ze houden me trouw op de hoogte, vooral George Ittmann, waarvoor ik hem niet dankbaar genoeg kan zijn. Dit heeft er niet weinig toe bijgedragen, dat ik voor den bond voelen kon en den bond heb begrepen. Zoo moet 't ook zijn: een wederzijdsch vertrouwen en een wederzijdsch samenwerken, zelfs daar waar de N.J.N. ers hoe langer hoe meer zelf gaan doen.

En in dit laatste is een verandering gekomen sinds het kamp bij Kotten in 1926. Er was toen in het H.B. een element, dat niet alleen het zelfbestuur wilde bevorderen, maar op een eigenaardige manier de kampleiders liefst zooveel mogelijk buiten alles hield. Het was eerst bijna onmerkbaar en eerst een jaar later ben ik er me geheel van bewust geworden. Toch kwam het in Kotten reeds tot uiting, hoewel geheel onbewust. Daar hebben nl. de heer Sloff en ik in een ernstig geval, waarbij snel gehandeld moest worden en waarvan bijna niemand iets wist, een besluit genomen buiten de

kamp-commissie om. Later pas drong het tot me door, dat ik dit vroeger nooit gedaan zou hebben. Ook het omgekeerde heeft in datzelfde kamp plaats gehad. Ik ben achter iets gekomen, waarvan de K.C. mij op de hoogte had moeten stellen. Ongemerkt stonden ineens leiders en K.C. los van elkaar.

Toen ik het er later met den hoofdbewerker van dezen toestand over had, zei hij me ronduit: — U bent er alleen voor de parade, voor de buitenwereld. Wij hebben de verantwoordelijkheid. —

— Zeker, maar als er iets gebeurt, krijgen wij leiders de schuld. —

Dit is wel een heel andere toon, dan in het volgende, dat ik aanhaal uit Am. Juni 1924.

ALGEMEENE KAMPREGELS. Het kamp bestaat uit een gescheiden jongens- en meisjeskamp, met een leider en een leidster aan het hoofd voor de algemeene leiding.

De organisatie van het kamp berust bij de K.C., in overleg met de leiders.

Iedere deelnemer is verplicht aan de besluiten der K.C. te gehoorzamen, behoudens beroep op de kampleider(ster).

De kampleider(ster) heeft het recht personen deelname aan het kamp te weigeren of uit het kamp te verwijderen, indien, wat wel niet voor zal komen, zij zich NIET als echte N.J.N. ers gedragen.

De K.C. regelt in overleg met de kampleider(ster), de corvée en wacht.

(gespatieerd van mij.)

Met heimelijken trots op mijn jongens moet ik erkennen, dat het zelfbestuur uitstekend ging, totdat er in het kamp van Zuid-Limburg O, het was volstrekt niet ernstig en bijna niemand heeft er iets van gemerkt, maar het was toch zaak om op te letten, en toen zijn er wel eenige hartige woordjes gewisseld tusschen enkele bestuursleden en mij. Om de geschiedenis niet te veel vooruit te loopen, kom ik hierop terug.

Geheel in orde was alles weer in het kamp van Kotten in 1929. Ook daarover later weer.

De Kampen.

(vervolg)

Kotten 27 Juli — 6 Aug. 1926.

— Uit wat voor jongelui bestaan die kampen en hoe oud zijn ze? — wordt mij vaak gevraagd. De leeftijd loopt van 12 tot en met 22 jaar. De jongeren zijn van gymn., H.B.S. of M.U.L.O. Onder de ouderen zijn studenten in allerlei faculteiten: medicijnen, theologie, geologie, chemie, biologie, talen, enz. We hebben jonge onderwijzers en onderwijzeressen, verpleegstertjes, meisjes van de huishoudschool. Ja, onder de jongens hebben we zelfs een gehad die op z'n 21ste ingenieur was en in den bond bleef. Ze zijn van alle standen, rijk en arm; er zijn er bij wier verblijf onder geheimhouding uit de bondskas bekostigd wordt en er is een enkel jonkheertje of freuletje bij. De liefde voor de natuur bindt ze. In vele gevallen weten ze van elkaar niet wat ze zijn. In het kamp zijn ze niets anders dan jongens en meisjes.

Toevallig, dat de heer Sloff leeraar is, maar ik weet zeker dat de meesten er geen flauw idee van hebben waar ik thuis hoor. En dat is juist zoo heerlijk, dat je alleen maar als mensch tegenover elkaar staat. Ik ben hun N.J.N. moeder, meer niet.

Dat de geest in de kampen zoo goed is, is voor een groot deel te danken aan het feit, dat ze bij elkaar komen met een bewust doel en om werk te verrichten, waarvan dan ook verslagen in Amoeba verschijnen.

Degenen, die het meest op den voorgrond treden zijn die, welke goed organiseren of leiden kunnen, ook die goed kunnen spreken. Maar dan zijn er ook van die stille werkers, zooals Dirk Azink, die een heelen dag in het kamp bezig zijn en zelfs bijna geen excursies meemaken. Dirk heeft bijv. voor dit kamp een projectielantaarn geheel zelf gemaakt; in de latere kampen was hij de man die de vlag in top bracht, die fietsen repareerde, die soldeerde en timmerde en die het kampvuur opbouwde.

Het tenten opzetten gebeurde onder leiding van George en z'n krachttermen. Hij is de eenige, van wien de krachttermen geduld worden, omdat die nu eenmaal zoo bij hem hooren en van hem langzamerhand een anderen klank hebben gekregen. De anderen hoeven niet te probeeren een grooten mond op te zetten. Dit is een van de voordeelen van een gemengd kamp. De jongens zijn veel fijner van woorden en manieren, terwille van de meisjes.

In dit kamp hebben we met Huub Kanters een trompetter gekregen. Dat is vreeselijk gezellig, die signalen voor réveil, eten, verzamelen en taptoe. Hij blaast ook „voor den dokter”. Dit heeft Kees Ittmann ingesteld. Kees, als a.s. medicus, helpt nu met verbinden. In 't begin zweefde de verbandtrommel nog tusschen de Trekvogel en de Bever, maar al gauw heeft Kees het heelemaal overgenomen en ingesteld, dat ze na 't ontbijt op de rij bij hem moeten komen.

Er is in dit kamp een heel afgescheiden gedeelte, waar niemand komen mag, die er niets te maken heeft. Hier staat de administratietent van Wim Wessels, hier is de fouragetent en hier staat een tafel om brood op klaar te maken; ook een verbetering deze tafel. Aan den ingang van dit gebied hangt een brievenbus.

Er zijn 45 meisjes (in Moerg. 15) en ruim 80 jongens. De korvee is zóó groot, dat er een chef-korvee is, die verantwoordelijk moet zijn, dat alles marcheert. Hij moet den tijd aangeven, wanneer er voor de maaltijden gezorgd moet worden, hij moet nagaan of 't kamp schoon is, of de watergamel gevuld is (in 't meisjeskamp voor 't morgentoilet) en zorgen, dat Moeder Dina in de keuken voldoende hulp heeft.

Een heerlijkheid is de pomp, die voor ons aan den ingang van het kamp geslagen is.

De huishoudelijke regeling was vanaf het kamp in Kotten vrijwel geheel in orde. En hoe stond het met de geest? Nu, die liet in dit kamp, althans in het begin, zeker te wenschen over. De nieuwelingen schenen dit niet zoo gevoeld te hebben, doch de ouderen en vooral die, welke het kamp in Moergestel meegemaakt hadden, waren volstrekt niet tevreden.

Dit kwam door het veel grooter aantal nieuwelingen dan in

Moergestel. Zij assimileerden niet snel genoeg en hadden een overwicht.

Het begon de eerste dagen, toen we pech hadden met het weer en we bij de meisjes geen al te beste legertenten hadden. Drie van de vier lekten nogal erg door en daar het den eersten nacht zwaar regende, was de eerste indruk bij de vele nieuwelingen niet zoo prettig. In plaats van zich te behelpen en te schikken, werd er gemopperd. Dat waren we niet gewend; in de N.J.N. werd geschikt en geholpen. Dan moest er 's avonds veel meer dan anders tot stilte gemaand worden. Ook dat was een gebrek aan kameraadschap tegenover degenen, die hun slaap noodig hadden. En dan had er een heel vervelende flirtpartij plaats gehad. Dit laatste is in gemengde kampen een altijd durende moeilijkheid. Hoe meer echter de kameraadschap wordt aangekweekt, hoe meer er gemeenschappelijke arbeid verricht wordt, hoe minder flauwiteiten er worden uitgehaald.

Hoe bij de jongens het geval behandeld is, weet ik niet, maar ik heb mijn meisjes voor het naar bed gaan ernstig toegesproken. Ik heb ze er op gewezen, dat een meisje haar naam hoog heeft te houden en die meisjes welke dat doen bij 't beste gedeelte van de jongens tenslotte 't meest in den smaak vallen. Verder heb ik zeer voor gewaarschuwd, dat de jongens, die een bepaald soort attentie aan de meisjes wijden, heel vaak niet tot de beste hooren en dat meisjes, die zoogenaamd „getapt” zijn, dit niet altijd zijn bij de beste jongens.

— Ga nu maar lekker slapen. —

— Wel te rusten, Mevrouw. — En dan hoor je na zoo'n toespraak soms zoo'n extra warmte in de stemmen.

Een heele ommekeer kwam er na het kongres, (Zaterdag 31 Juli.)

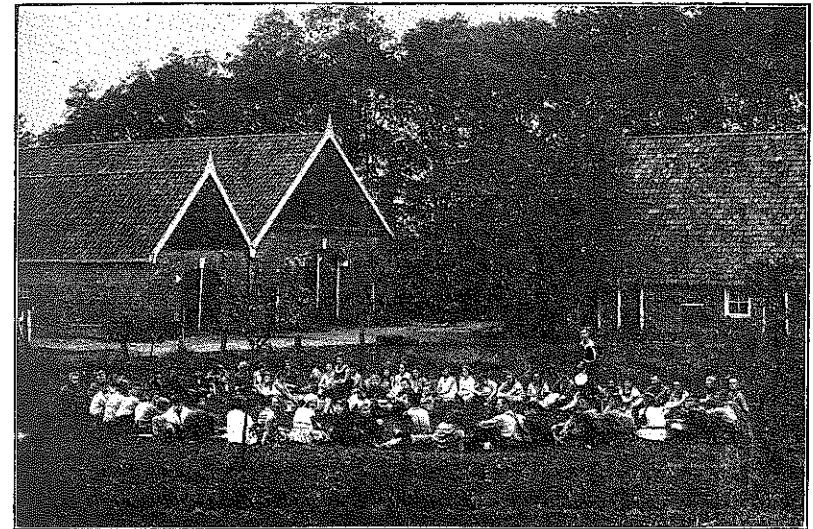
Wim Wessels begon met 'n schrobbeerende toespraak dat de geest in 't kamp naar niets leek vergeleken bij ons mooie kamp in Moergestel. Het kongres was ook lang niet dat van Moergestel, hoewel er nu en dan wel een interessante discussie plaats had.

Grappig was 't binnen komen van Carel van Rijsinge.

Midden onder 't congres vliegt de deur met een ruk open. Even stilte.

DE HEELE ZWIK
IN DE BONGERD VAN „WILTERSCHAAR”

— Carel! Carel! — klinkt het dan van verschillende kanten verrast, ze hadden Carel van Rijsinge niet verwacht.

Met z'n gekaplaarsde beenen loopt hij in stormpas naar z'n plaats achter de bestuurstafel, rukt z'n jas uit en gaat zitten, links en rechts even iets zeggend, iets vragend. De anderen negeert hij volkomen, kijkt geen mensch aan, zijn gezicht blijft rustig en effen.

Later zei Kees tegen me: — Echt Carel, he? „Zie zoo, ik zit.” —

Hij kwam graag als een meteor ergens binnen, maar als een rechtgeaarde meteor kon hij ook even plotseling zonder boe of ba tijden lang wegblijven.

Op dit kongres werd de heer Sloff, die vooral in het Z. zeer veel voor den bond deed, tot eerelid benoemd. Er waren nu vijf eereleden: het echtpaar Sipkes, Drs. J. Heimans, Jan G. Sloff en ik.

Wim Wessels trad met een heel mooie toespraak als algemeen voorzitter af. Niemand is ooit zoo zorgzaam en vol kleine attenties voor me geweest als Wim. En hij deed het zoo ongemerkt of liever zoo bescheiden, want ik merkte het wel.

Kees Ittmann kwam in zijn plaats als alg. voorz.

Na dit kongres hebben we het mooiste kampvuur gehad, dat er ooit geweest is.

Nadat we noch in Bakkem (behalve per gratie op den laatsten avond) noch in Moergestel kampvuren mochten hebben met 't oog op brandgevaar, was 't heerlijk, dat het in Kotten weer kon.

We hadden al één kampvuur gehad. Dat was ook al vrij goed geweest voor een eerste vuur, want er waren veel nieuwelingen en die moeten vaak de wijding van een Kampvuur nog leeren.

Zóó mooi als het kampvuur van dit kongres hebben we er geen weer gehad. Het vuur werd niet ontstoken voordat allen er waren. De heer Sloff begon met te praten over de beteekenis van het kampvuur. Degenen, die goed zongen, gingen bij elkaar zitten, om beter de leiding te kunnen hebben. Hoog boven allen uit stond George Ittmann.

George kan een grooten mond opzetten en een geweldige stem ontwikkelen en hardgrondig vloeken. Maar die mond van George, ik kijk er zoo graag naar. Iemand met zoo'n mond móét een goed

karakter hebben. George is wat je noemt een nobele kerel. Zoo hoog als hij aan het kampvuur boven de anderen uitsteekt, zóó hoog steekt hij uit boven de heele N.J.N.

Heimans vertelt met z'n zachte kalme stem het sprookje uit de Edda van Thor en de reuzen; Wim Wessels spreekt, ik (over de schoonheid van de stilte), Carel van Rijsinge en tot slot Dirk de Man. Er tusschen door wordt telkens gezongen; soms door allen, soms alleen door het élite-koor. Er wordt mooi en plechtig gezongen; ook de vroolijke liedjes gaan zonder geschreeuw. Carel draagt heel mooi voor het lied van „de Roode Vlam” en van „de Olle Speulman”. (Dit zijn de lievelingsliedjes van dit kamp geworden).

Bert Meyer Drees speelt viool.

Na het congres en dit kampvuur was de stemming in 't kamp ineens omgeslagen en zoo goed als je 't maar wenschen kon.

Meester Meinen, hoofd der school te Kotten, vertelde me later, hoe ontroerd de dorpelingen waren van onze kampvuren.

Voor de wacht hadden ze nu ook groot respect. Ik hoefde ze niet meer tot stilte te manen. De meisjes van de Wigwam waren 't rumoerigst (ze hadden hun soldatententen ook namen gegeven). Ik hoor mezelf tenminste nog roepen: — Meisjes van de Wigwam, nu is 't uit! —

Op den avond van 't kongres goldt ook het volgende voor de Wigwam:

— Zeg, jonge vriendinnen, zouden jullie je mondjes willen houden? Dat zal je misschien niet makkelijk vallen, maar je moet 't toch maar probeeren. —

Dit werd geuit door een zo jarig H.B. lid.

De Wigwam kreeg toch respect, want later hoorde ik wel eens een verschrikt „O, daar is de wacht” gevolgd door onmiddellijke stilte.

Het enthousiasme voor de studie was in dit kamp al bijzonder groot, vooral bij de geologen. Die stonden soms om 6 u. op, voor een vóórexkursie, om later nog een dagexkursie mee te kunnen maken met een andere groep. Het kamp was zoo groot, dat we niet allen gezamenlijk meer uitgingen. De excursies waren zóó ingedeeld, dat ieder in de gelegenheid was alles te zien.

Soms ging ik 's avonds vóór 't donker ook nog met 'n troepje in de buurt uit.

— Mevrouw, gaat U mee naar de plek van 't klein glikkruid? Gauw even op de fiets; Kan nog net voor 't donker. — zegt Jan Rombouts.

En dan die run naar de Sturmia.

Het was aan het eind van den tocht naar 't Vragender veen. Velen zaten of lagen er al zoo'n beetje bij en boornden, toen ineens de alarmkreet: „Een Sturmia!” klonk.

Als veeren sprongen we op en zelfs degenen, die den heelen dag droge voeten hadden weten te houden, sopten nu ook door dik en dun. Wat doe je al niet voor 'n Sturmia. Later bleek 't nog 'n vergissing te zijn ook.

Wie ook enthousiast was, dat was onze Dempsey, eigenlijk Willem van Dijk. Of was 't Willem van Dijk en eigenlijk Dempsey. Toen ik 't ongeluk had hem bij zijn waren naam te noemen, werd mij verbeterd:

— Mag ik er U op attent maken, dat ik Dempsey heet. —

Het enthousiasme van Demps was van een eigenaardig soort, want hij gleed nooit uit. Je zag Demps nooit anders, dan met 't zelfde kalmvergenoege gezicht. Dempsey was nooit uitbundig en nooit boos en je kon ook nooit boos worden op Dempsey. Je zag hem nooit zonder pijp en stok en dan eigenlijk ook nog met een rugzak. Dempsey is een phenomeen, want hij fietst niet. Maar daar-door kwam het uit, hoe enthousiast hij was. Een excursie was zoover niet, of hij was er toch bij. Uren van tevoren ging hij soms op pad, ging in kalm tempo zijn weg en was ter plaatse, als wij er waren.

Het was in dit kamp verboden eigen menage te doen. Dit was een kwaad ding voor de liefhebbers van paddestoelen en Rien Donk kon zulke overheerlijke soepjes maken. Hij was nog altijd even wars van korveediensten: — Die man moeten we voor de wetenschap sparen. — werd er dan maar gezegd. Paddestoelen koken deed hij echter graag. Eindelijk hadden ze er geloof ik op gevonden, dat ze het voor mij deden. Het gebeurde dan ook bij de Bever.

De werkelijke kokerij had op de boerderij plaats en was 't werk van Moeder Dina. Na 't ontbijt moest ieder met een mes naar

„beneden” (ons kamp lag iets hooger) om groenten schoon te maken en aardappels te jassen, hetgeen onder gezang op de deel geschiedde.

We waren aan deze heerlijke kampplaats gekomen door toedoen van Mr. A. Th. ten Houten, die ons de boerderij van zijn broer, den heer J. G. ten Houten aan de hand deed. Ook Mr. ten Houten was het, die de prachtige zwemplaats voor ons vond. Dat was een plas in een verlaten leemgroeve, ongeveer een kwartier fietsen van ons kamp. Ieder die wilde zwemmen moest de plas achter elkaar heen en weer kunnen overzwemmen.

Op de boerderij „Wiltershaar” woonde Hendrik Roerdinkholder met vrouw en kinderen en zijn Moeder Dina. Op geen boerderij hebben wij het zóó aardig gehad als daar. Hendrik leeft geheel met de N.J.N. mee; men kan hem gerust ook een N.J.N.er noemen. — Maar 't leukste is — zei hij — als de heele zwik in de bongerd te bikken zit. —

De afstand naar 't kamp was te groot om er de zware gamellen heen te dragen. Wanneer 't regende zaten we op de deel.

Moeder Dina kookte puik. Als na de stilte voor 't gebed het „smakelijk eten” van Kees Ittman klonk, dan vielen de eerste happen nooit tegen en ook het toetje ging nog met smaak naar binnen.

Twee van de jongens: Jo Papousek en Lubberdink, beide op de landbouw-hoogeschool hebben geholpen bij 't binnen halen van de oogst.

Aan de van Elderens in Moergestel hadden we ook aardige boeren en heel goed voor ons was boer Kersten uit Mook, maar Hendrik leeft 't meest mee.

We zijn ook nooit zoo prettig in kontakt geweest met de dorpe-lingen als in dit kamp.

Bij 't laatste Kampvuur.
Dagb.

„Dirk Azink, de hoofdstoker, is den heelen dag bezig geweest een stapel heel hoog op te bouwen, meer dan 3 M. hoog, door stammen gestut. Het was bijzonder mooi en met groote zorg geconstrueerd. Er hoefde een tijdlang niets aan gedaan te worden, om het hoog en rustig te doen opvlammen.

De lui van de kweekerij schoten weer vuurpijlen af. Kees Sipkes sprak op zijn eigen gemoedelijke en pakkende wijze over den band, die het kampeeren bracht tusschen de stedelingen en de plattelandsbewoners. Dat is weer echt iets voor Kees, om zooiets te bedenken en naar voren te brengen.

De landbouwonderwijzer van Kotten antwoordde er op. Dat is ons nog nooit overkomen, dat zich het dorp, waar wij bij kampeerden, zóó met ons bemoeid heeft en zich zóó tot ons aangetrokken gevoeld geeft. Hij prees het gedrag van de N.J.N.ers. Niet één klacht was van de bevolking ingekomen.

Meester Meinen had me verteld, dat de postdirekteur vol was van 't kamp; hij sprak over niets anders. 's Middags had deze me gezegd, dat als we weer kwamen en de boeren wisten 't bijtijds, dan zouden ze op één zelfden dag allemaal pannekoeken bakken, ieder wat, en dat zou dan bij elkaar wel genoeg zijn voor 't heele kamp.

Zóó ver straalt de mooie geest van onze Kampen en in onzen bond uit. Is dat niet heerlijk!

Eindelijk komt de sluitingsrede van Wim Wessels.

Het volgend jaar zal hij er niet meer bij zijn. Hij spreekt zóó mooi, dat meer dan een met z'n hand over de oogen strijkt. Zonder het sterk te doen uitkomen, dat ook ik er het volgend jaar niet bij zal zijn, vindt hij toch, dat het kampvuur de plaats is, om mij extra toe te spreken. Hij eindigt met de woorden:

— In Uw huis, (ons oude huis), waar zooveel spreuken zijn, hoort nog één spreuk, de spreuk van Heimans. Die is voor U.

„Wie werkte met liefde
Blijft leven
Wie gaf van zijn gaaf
Heeft voor altijd gegeven.”

Texel, de Koog, Aug. 1927.

Het volgende kamp werd op Texel gehouden bij de Koog. Onder leiding van Mevr. Jonker en den heer Sloff. Na de uitvoerige beschrijving van het kamp van Kotten kan ik over Texel korter zijn. Het was wat laat in 't jaar en 't was goed te merken, dat Texel zooveel

Noordelijker ligt. Na den eersten of tweeden nacht hadden we al dadelijk een zóódanige storm, dat er vele tentjes omgingen. Maar wat 'n verschil met Kotten. Daar was 't mopperen, terwijl er nu een sport van werd gemaakt, om te helpen en te schikken.

Hier heette het: — Ha! alweer 'n tent! — Dien nacht heb ik juist meegemaakt, want in dit kamp was ik slechts gast.

Een had geschreven: „Ik hoop, dat u op Texel komt. 't Zou raar zijn een kamp zonder u!” En een ander: „We kunnen ons moeilijk een N.J.N.kamp zonder u voorstellen.”

Er kwamen wel meer gasten in de kampen. Behalve de Sippen, die ik niet meer hoef te noemen en vaak den heer Heimans, hadden we verleden jaar den heer J. Strijbos met vrouw en kind een paar dagen en dit jaar was Jan Bouma er, die ook wel op Kerstreunies kwam, trouwens Jan Strijbos ook.

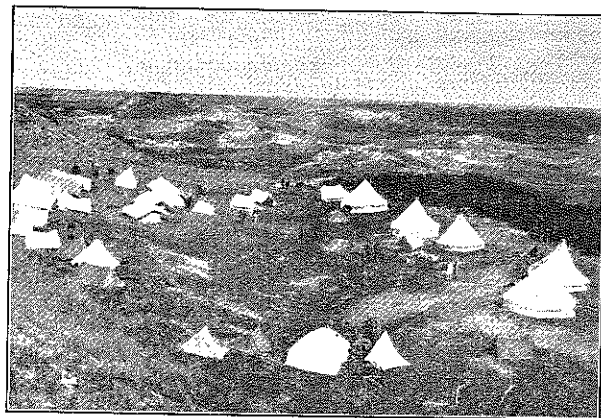
„De” groote gebeurtenis van dit kamp was het ziek worden van Lies Rutten. De „kleine Martien” van Bakkum is langzamerhand student geworden en loopt niet meer gemillimeterd, maar met een blonde kuif. Hij had op Texel voor 't eerst z'n jonger zusje Lies bij zich.

Mevrouw Jonker schreef me:

„Maandag aten we voor 't eerst in de schuur, die 's avonds werd ingewijd met feestverlichting. Toen we thuis kwamen kreeg Liesje Rutten een hevige krampaanval, zoodat we 's nachts Dr. P. haalden. Dinsdag leek het eerste vermoeden van apendicitis ongegrond, maar 's avonds half 9 kwam een ze aanval. Ze werd 's nachts per extra boot naar den Helder overgebracht en geopereerd. Toen de ouders Woensdagmiddag in den Helder kwamen, was de operatie al afgelopen en alles gelukkig best.”

Van Kees Ittmann hoorde ik nog, dat om 1 u. 's nachts opgestoomd werd, nadat de bemanning in haast gewekt was. George en Kees hadden de brancard door de duinen gesjouwd, wat niet meeviel. Anneke Pannekoek ging mee naar d. H. en mocht in 't ziekenhuis overnachten. Ter tegemoetkoming van de bootkosten werd een collecte gehouden, die / 80.— opbracht.

Tenslotte was 't Kees geweest, die blindedarmontsteking had vastgesteld, niettegenstaande er geen koorts bij was. Het was de

TENT INSPECTIE

eerste diagnose, die hij zelfstandig gesteld had. Leuk, dat dit juist als N.J.N.er gebeuren moest.

Mevrouw Rutten schreef:

„Mijn man en ik waren zeer verheugd te merken, dat de leiding van het kamp zoo degelijk was. De heele zaak was voor Liesje allereurigst geregeld en de welwillendheid en discipline van de kampleden bleek ons wel uitstekend.

Ik ben blij, dat onze kinderen in dezen kring geraakt zijn, waarin de jeugd eenvoudigweg werk wil doen voor wat ze op dien leeftijd als idealen beschouwen. Voor leidsters als U en Mevr. Jonker is 't zeker prettig te merken, dat het vele werk, wat het U natuurlijk kost aan een goed doel is besteed.”

Mevrouw Rutten schrijft over de welwillendheid en in 't begin van het kamp hadden we bij 't omwaaien van de tenten zooveel blijken van kameraadschap gezien.

Het valt mij ook op, hoeveel voeling ze buiten de kampen met elkaar houden. Het volgende uit mijn dagboek geeft er een staaltje van.

„Zaterdag 10 Maart 1928.

Tegen half 7 's avonds komen Lies, Carel en Kees eenigszins door het dulle heen bij me uit Utrecht van een vergadering van de vereen. voor dierenbescherming. We hebben net tijd om te eten en gaan dan naar de propaganda-avond in de H.B.S. op Scheveningen, waar Jan H. Sloff een lezing houdt over slikken en schorren.

Zondag 11 Maart.

Carel en Dirk halen me af voor een vaklui-excursie. „Vaklui” zijn de op den voorgrond tredende lui uit den bond.

We gaan per tram naar Meijendel. We hebben de H.B.leden: Lies, Carel, Kees, Niko en Emile en bij de Kieviet komt Marcus er bij. Verder de heer Sloff, Dirk en ik.

Er is 's nachts sneeuw gevallen; het is mooi buiten en van den kouden wind, dien we in den rug hebben, merken we niets. Volgens een mijner lijfspreuken: „vite et pratique” wil 't H.B. deze wandeling

benutten, om te vergaderen, dan zijn ze 's middags vrij. Wij drie niet-H.B.ers worden verzocht een eindje vooruit te loopen.

Als ze na heete debatten eindelijk klaar zijn, komen ze hand in hand op een rij aanhollen. Het stond zoo leuk: een beeld van jeugd en frischheid.

Deze twee dagen gaven zoo'n echt beeld van 't drukke verkeer tusschen de N.J.N.ers. Lies, Kees, Carel en Marcus ter verg. in Utr. Marcus naar Jacques in Leiden en de andere drie bij mij eten. Dan wij alle zes naar de lezing. Na afloop Marcus weer met Jacques mee; ze zitten tot 's nachts half 4 te boomen. Lies logeert bij de Romboutsen, waar Henri nog komt om haar te spreken. Jan Sloff en Niko komen haar den volgenden dag halen voor de excursie.

Na de excursie gaan ze 's middags nog weer samen uit. 's Avonds gaan Lies, Carel en Kees naar Haarlem, waar ze Charles afhalen en met hen naar de Sipkesen gaan.

Een week later was 't heele gezelschap weer bij elkaar plus Paula min de ouderen''.

Het Noorden.

Waar de bond steeds moeilijkheden mee had, dat was met het Noorden: Friesland, Groningen en Drente. De karakters en opvattingen van de menschen daar verschilden te veel met die van de, voor al in 't begin domineerende, Hollanders. Reeds op 't kongres van Ommen werd over die moeilijkheden gesproken en ik herinner me, hoezeer de Hollanders het waardeerden, dat de twee Groningers Reinders en Wolters het kamp meemaakten. In Groningen waren een paar afdeelingen en men hoopte van daaruit verder te kunnen werken. Suus van Zanten vooral, die districtsleidster in Gr. was, heeft zich heel wat moeite getroost. Zoo heeft zij o.a. samen met Wim Wessels in verschillende plaatsen leeraren opgezocht. We hebben afdeelingen gehad in Leeuwarden, Harlingen, Drachten, maar alles is weer verloren gegaan.

Toen kwam de afd. Coevorden, die dank zij hardnekkig volhouden van Henny Hovenkamp, Anny Vennink en J o W e s s e l s stand hield.

In Nov. 1926 scheidden de 2 Groningsche afdeelingen zich van de N.J.N. af. Hier hebben echter zeker nog andere machten dan de Noordelijke aard gewerkt o.a. stokerij van persoonlijken aard.

Op 't Kongres in de Koog op Texel wilde men het Noordelijk district bij 't Oosten voegen. Hiertegen hebben Henny en Anny zich sterk verzet.

— Wij voelen ons teveel Noorderlingen en willen zelfstandig blijven. —

Ik spring ook voor ze in de bres; Jacques Dozy is er ook voor tegen 't heele H.B. in. Het slot is, dat ze nog een kans krijgen. De aanhalingen uit de volgende brieven geven de lijdensgeschiedenis weer.

Beste Mevrouw,

Uw brief ontvangen. Hartelijk dank ervoor. 'k Vond het zoo

reuzenleuk van u, zoo'n bemoedigend schrijven helpt je echt. Maar nu zal ik u vertellen hoe alles gegaan is.

H. en ik hebben J. aangeboden te schrijven aan resp. kennissen, H.B.S.ers in Winschoten en Assen, waar hij erg blij mee scheen te zijn. Nu 't is ook bar vervelend, zooiets alleen te moeten doen. Hij heeft toen ook verteld, wat hij al gedaan had enz. en dus hebben we nu zoo'n soort driemanschap en gaan we hard aan 't werk. We moeten afdeelingen zien op te richten. Vooral na uw brief heb ik er weer echte zin in!! We zijn bezig met ter Apel en Winschoten, weten nog niet, hoe 't af zal loopen. In Assen is een natuur-historische vereeniging, dus moeten we zien, dat deze zich bij de N.J.N. aansluit. In Warfum kunnen we door relaties vooral, denk ik ook wel een krijgen. Onze eigen afdeling gaat betrekkelijk goed. We krijgen er weer leden bij, alleen jammer dat er altijd zoo weinig met excursies meegaan, voor lezingen voelen ze hier veel meer.

Een afd. in ter Apel vooral zal reuzenleuk zijn: wij kunnen dan zoo goed gecombineerde excursies enz. met die afd. houden.

Over eenige tijd zal ik u eens schrijven of we succes hebben. Komt u op de Kerstreunie?

10—5—1928

Beste Mevrouw,

't Is eigenlijk schandelijk dat we u nog nooit hebben geschreven, hoe 't er hier in 't Noorden mee stond, maar nu zal ik u alles toch eens precies vertellen.

Met de op te richten afdeelingen gaat het slecht. Ter Apel hebben we bijna gehad. J. en ik zijn er samen een keer heen geweest. (Hij correspondeerde al lang met de nat. hist. leeraar daar). We zijn op aanraden v. d. directeur, die ook veel voor 't plan voelde naar verschillende H.B.S.ers geweest, allemaal heel enthousiast (op dat moment tenminste), maar na een week kreeg ik van een v. d. meisjes bericht, dat er per slot van rekening toch te weinig animo was voor een natuur-historische vereeniging en nu hadden ze er maar een tennis-club van gemaakt.

Op 't oogenblik Hoogeveen in bewerking; de directeur en de leeraar voelen er allebei veel voor en hebben beloofd alles in orde

te zullen brengen. Dus maar afwachten wat daar nu van komt.

Assen wil niet. Stadskanaal ook niet. Meppel ook al pogingen gedaan, maar daar weet ik eigenlijk niets van, heeft Jo ons nogal buiten gelaten. Die drie-eenheid gaat zoo half.

Over 't algemeen is de geest in Calluna op 't oogenblik wat slap, maar er zit een stelletje heel goede jongeren in, en ik geloof ook wel dat 't over eenigen tijd wel weer beter zal zijn.

We hebben C. gevraagd, of hij hier Zaterdag over een week een lezing over Z.-Limburg kan houden.

O, dat heb ik nog heelemaal vergeten. In Febr. was het 2 jaar geleden dat Calluna opgericht werd. H. hield een lezing. Ook een paar leeraren waren er, de wiskunde- en de nat. hist., onze oprichter mijnh. B. Enfin, de wisk. leeraar hield een speech en stelde meteen voor dat in Calluna gedanst zou worden, naar hij wist voelden de lui daar veel voor. Dus daar had je de poppen weer aan het dansen, want u begrijpt dat wij, H. J. en ik ons er hevig tegen verzetten, en mijnh. B. was er ook voor. We hebben doorgezet, dat er dit keer nog niet gedanst werd en de volgende week zou er weer verg. zijn en zou er over gestermd worden. De heele week door natuurlijk hevige debatten op school, ook met de leeraren, en uitslag van de stemming: 3 voor dansen (maar de andere voor-menschen waren niet gekomen!). Dus meteen in onze statuten opgenomen dat in Calluna niet gedanst zou worden.

Wat een lange brief is dit geworden, en nu heb ik nog niet eens gevraagd, hoe 't met U gaat sinds de reunie. U komt toch zeker ook in 't senioreskamp? Mondeling kun je alles zooveel beter vertellen dan schriftelijk.

20—6—1928.

Beste Mevrouw,

U zult wel vreemd opkijken, alweer een brief van mij te krijgen, maar 't is hier nu zoo'n vervelende boel, we weten echt haast geen raad meer, H. en ik.

Moet u hooren.

'k Vind het erg naar om u dit alles te schrijven, maar 'k kan 't ook niet alles voor me houden, we zitten er zoo mee in.

Op onze alg. verg. gaan H. en ik voorstellen bij district I te komen, Er is toch nog geen enkele afd. in 't Noorden bijgekomen, onder II willen we niet langer, dan gaan we (Calluna) in 't Noorden samen propageeren. Zóó kan 't niet langer. De meerderheid van 't bestuur, 2 hebben we nog niet gesproken, hebben we op onze hand en 'k geloof ook wel, dat de meeste leden met ons zullen zijn.

'k Schijn u wel altijd met onze moeilijkheden te komen lastig vallen. 't Zal wel een herrie worden op 't congres maar we zetten door. H. heeft C. geschreven. We wilden hem zoo graag eens hier hebben voor een lezing, 't is zoo noodig, dat we weer eens zoo iets hebben, en F. te laten komen, komt zoo duur, daar hebben we nog niet eens geld genoeg voor.

'k Wist eerst zelf niet, of ik u alles zou schrijven, maar 'k ben toch maar blij dat ik 't gedaan heb, u weet dan ook precies hoe 't komt dat we nu weer bij district I willen. De meesten zullen 't wel erg gek vinden dat we nu zoo willen, en op 't congres ga je op die persoonlijke kwesties toch niet diep in."

De Bond naar buiten.

De N.J.N. begint hoe langer hoe meer naar buiten te treden en door andere lichamen erkend te worden. 't Eerst heeft hij zich bezig gehouden op 't gebied van dierenbescherming. Toen de Ver. tot besch. van dieren op 6 Sept. 1924 haar 60 j. bestaan vierde, kreeg het bestuur v. d. N.J.N. een uitnoodiging. Vooral onder het voorzitterschap van Kees Ittmann is er veel naar buiten gewerkt. Een mooi stuk werk van Kees en van Carel van Rijsinge is geweest het in 't leven roepen van de Vechtplassencommissie.

Op Zaterdag 11 Febr. 1928 had de eerste vergadering plaats, waarover ik het volgende aanhaal:

De Loenerveensche plassen.

De vergadering te Utrecht.

„Op aanstichting van den Nederlandschen Jeugdbond voor natuurstudie is gisteravond te Utrecht een druk bezochte vergadering gehouden naar aanleiding van de bekende plannen van demping van deze plassen door stadsvuil. Aanwezig waren o.a. vertegenwoordigers van de vereen. het Utr. Landschap, het Utr. prov. comité voor natuurbehoud, de Ver. tot behoud v. Natuurmonumenten in Ned., de Ned. natuurh. ver., de ver. St. Lucas te Amsterdam, de A.N.W.B., en van zeil- en watersportverenigingen uit de Vechtstreek.

De vergadering werd geleid door den heer W. H. de Beauford te Maarn, ook voorzitter v. h. Utr. prov. com. voor natuurbehoud, die in zijn openingswoord allereerst hulde bracht aan het hoofdbestuur v. d. N.J.N. voor zijn initiatief."

Carel en Kees namen zitting in de Vechtplassencommissie, die gevormd werd.

Verder heeft de N.J.N. zitting in de volgende vereenigingen: de Federatie voor Dieren-bescherming, de Federatie van Kampeerende Vereenigingen, Covavo (comité tot opheffing v. d. Kooivogelvangst). De bond werkt mee in de Ned. Jeugdherberg-Centrale en zegde steun toe voor den Monumentendag.

De Kampen.

Vervolg.

De Bissen, Z.-L. 1928.

De kampen werden hoe langer hoe grooter. Waren er in Dene-kamp (1921) $\pm$ 40 lui, het kamp op Texel telde er $\pm$ 150. Een splitsing werd noodig geacht en ook doorgevoerd en wel zóó, dat degenen, die nog nooit een kamp of Kerstreunie hadden meegemaakt, bij elkaar zouden komen onder leiding van een 15-tal vaklui naast de hoofdleiders. De excursies zouden niet grooter mogen zijn dan 15, hoogstens 20 man.

Hoe dit systeem bevallen is, komt later. Eerst vertellen van de algemeene vorderingen, die de bond alweer gemaakt had.

De grootste verbetering was de conversatietent. Daar was reeds in Ommen behoefte aan, maar nooit was de bond nog rijk genoeg, om daar de huur van te kunnen betalen.

Dan waren er nog een paar kleine verbeteringen. Zoo moest ieder deelnemer een zak meenemen, die in 't kamp met stroo gevuld werd. Dit vergemakkelijkte het schoon houden van het kamp-terrein in hooge mate. De zindelijkheid, die bij ons heerschte viel dan ook iedereen op: den Jeugdraad, den pastoor, den dokter, de marechaussee.

— Ik kom hier iederen dag en zie nog geen strootje liggen — zei de kruidenier.

In de conversatietent had Dirk Azink een aanplakbord getimmerd voor allerlei aankondigingen en Jaap Hubert had gezorgd voor een afsluitbare brievenbus en voor „nestkastjes” in de latrines, om het papier droog te houden. Alles was keurig groen geverfd met 't insigne in wit en met asfaltpapier afgedekt. De vaste postbode was Jan Jonker, die ook zorgde voor postwissels etc.

Er moest in dit kamp door de jongens zelf gekookt worden, daar de boerin het niet aandurfde. Dat was dus een verzwaring

voor de korvee. We hadden nu behalve een chef-korvee, ook een sous-chef.

Korvee en wacht werden als van ouds aan den avondmaaltijd afgekondigd.

Van 't kamp vertelt Frans Makknk in Am. Sept. 1928:

„We hebben langs de hellingen gedwaald, langs bosranden en akkers, gingen door de sappige boomgaarden en draaiden talloze malen de toerniketjes of wrongen ons door andere primitieve hek-passages, die echter evenzeer het toonbeeld zijn van de gastvrijheid van land en volk.

We hebben het koren zien rijpen en blinken op de bolle heuvel-toppen, de tarwe in een fluwelige warmbruine gloed zien staan en de kleur van de haver geleidelijk zien verglijden van groen door rossig oker naar lichtend goudgeel. De boeren kwamen en deden de stoere paarden de maaimachine over de ronde heuvelkoppen voorttrekken langs de blauwe lucht; de bindsters volgden.

Ook de fietskeuring en het fietsexamen waren instellingen, die de excursieleiders en de lui zelf veel ellende en oponthoud bespaarden. Door een van onze „vakkui” werden de fietsen gekeurd en gemerkt. Het examen, dat op zich zelf al een aardig intermezzo was, had plaats op de grote weg, welke ongeveer een K.M. lang was en weer bij het kamp uitkwam, en verder enkele bochten, hellingen en andere examenknepen bevatte.

Voor het eerst werden dit jaar vanuit het kamp grotere excursies ondernomen, waaraan voor de deelnemers extra onkosten verbonden waren. In het ouderenkamp werd met autobussen een tocht gemaakt naar Lac de la Gileppe en het beroemde „Hohe Venn”, voor de botanist een eerste klas veen.

Op een andere dag werd eveneens met een bus een bezoek gebracht aan de fraaie druipsteengrotten bij Remouchamps, waarbij bovendien een wandeling in de Ardennen gemaakt werd. Ook toeristies waren beide tochten zeer interessant en mogen zeer geslaagd heeten. In 't jongerenkamp is de exkursie naar de Urftal-sperre ondernomen, welke in 't ouderenkamp vanwege de regen

afgelast moest worden. Met een groot gezelschap werd verder vanuit het jongerenkamp de geologies belangrijke Klauwpijpverschuiving in de Valkenburgergrotten bezocht, een plaats waar men heel duidelijk kan zien, dat een deel van Limburgs ondergrond t.o.v. een ander deel verschoven is. Nogmaals werd Valkenburg bezocht, n.l. om een openluchtspel bij te wonen, waarbij we de pension-gasten, temidden waarvan we tijdens een pauze-terwille-van-de-regen op het toneel schuilden onder de overhangende rotswand, door onze kampliedjes de regen deden vergeten.

Als iets nieuws werden bij ons in dit kamp de reidansen geïntroduceerd, die bijval oogstten. Ook was het aan een kampvuur dat de heer Sipkes sprak over „natuurstudie en religie” en dat Mr. Jan den Tex een uiteenzetting gaf van de werkwijze van de Vereeniging tot behoud van natuurmonumenten en ons aangaf welke medewerking wij persoonlijk konden verleen.

Een van de mooiste kampvuren heeft gevlamd toen Dr. Thijsse sprak over Heimans, van diens leven en werken vertelde en zijn persoonlijkheid voor ons deed herleven. Marcus besloot die herdenkings-avond met het zeggen van Heiman's „Herfstnevels.”

Was ons kongres in het Heimans-hotelletje niet weer een echt gezellig N.J.N.-kongres, en hebben niet de geel-zwart-gebuikte „klungelskes” velen onzer een onvergetelijke, idylliese avond bezorgd? Zeker niet het minst mevrouw Boetje, die op haar belofte van de Kerstreunie terugkwam.”

Op het kongres kwam Chris Rasch naar me toe: — Herinnert U zich nog, wat U beloofd hebt? —

En juist loopend van het kongres naar het kamp kreeg ik de vuurpadjes voor het eerst te hooren. 's Avonds na het kampvuur zijn we nog uit „klungelen” gegaan en genoten van het liefelijk geluid.

Op de volgende Kerstreunie heb ik den bond een grooten klungel gegeven d.w.z. een bel (tot nu toe werd een koeienklok van de Itten gebruikt).

Het kongres had plaats op Dinsdag 31 Juli.

Na de pauze werd er zwaar gediscussieerd over het al of niet

handhaven van het wetenschappelijk correspondentschap dat op 't Kongres v. d. Koog ingesteld was en waarmee dus het oude wetenschappelijk secretariaat weer in eere was hersteld.

— Als je iets te vragen hebt, maak je niet den omweg langs den wetensch. corresp. maar wendt je je onmiddellijk tot de experts — heette het bij de tegenstanders.

— De wetensch. corr. doet ook nog wel wat anders dan determineeren of doorsturen van materiaal. Om maar iets te noemen: het wetensch. voorbereiden van de streek om het kamp. —

— Dat kan een van de andere bestuursleden of een paar van hen toch ook doen. —

— Het was juist, om hun werk te verlichten, dat wij er een speciaal wetensch. corr. bij namen. —

Zoo ging het nog wat door met het slot, dat het wetensch. secr. dat pas één jaar bestond nog minstens een jaar in werking zou blijven, om beter over de resultaten te kunnen oordeelen.

Kees Ittmann trad als voorz. af en werd opgevolgd door Dirk de Man.

Toen Wim W. Kees toesprak, trof het me toen hij zei:

— Ik weet, wat het zeggen wil van achter die groene tafel weg te gaan. Het is niet leuk. Nu zul je 't nog zoo niet voelen, maar later als de brieven weg gaan blijven en je merkt, hoe je er meer en meer uitraakt. —

Ja, dat moet voor die jongens een ontzettende leegte zijn.

Het was ook Wim, die George aan het kampvuur toesprak. George moest om zijn leeftijd als gewoon lid uit den bond.

„Hij is nooit hoofdbestuurslid geweest; dat liet hij zijn jongeren broer over, maar achter veel, dat gedaan werd zat George. Hij was 't, die achter de schermen aangaf, waar 't heen moest met den bond, hij tikte bij meeningsverschillen den spijker op den kop. Moest met de boeren gepraat worden, het was George, die dit met zijn bekenden takt deed, moest er zwaar werk gedaan worden, George had er het leeuwenaandeel in, moest er krachtadig opgetreden worden, dan was George de man.”

Ik ben't volkomen met Wim eens en ik heb 't ook al eens meer geschreven: George Ittmann is „de” man van de N.J.N.

Het jongerenkamp.

Vol verwachting klopte ons hart. Er ging nu iets voor ons allen heel nieuws beginnen. De vaklui, de tentleidsters voor de meisjes, alles was door de kampcommissie aangewezen en zij moesten nu toonen wat ze konden, zij hadden de verantwoordelijkheid.

En — het is goed gegaan, buiten verwachting goed. Het jongerenkamp werd aardiger gevonden dan het ouderenkamp. De uiterlijke omstandigheden werkten ook mee. Om te beginnen was er in 't begin geen regen, zoodat de nieuwelingen geen last hadden van het Limburgsche slik. Verder waren er bijna geen zieken en die waren er in 't ouderenkamp zelfs vrij veel. Mevr. Jonker, die met den heer Sloff dat kamp geleid had, had er de handen vol mee gehad en de zieken zullen het zeker met mij eens zijn, dat zij een meer dan zorgzaam ziekenmoeder was, die druk in de weer was met het koken van heerlijke ziekensoepjes en er verder streng voor waakte, dat ze geen kost kregen, die niet geschikt voor ze was.

Dan hadden we in dit kamp onder meer gasten Mr. Jan den Tex, die ons o.a. op den eersten avond, toen de nieuwelingen onwennig rondhingen, uit den brand hielp, door te gaan zitten vertellen en een geboeid gehoor om zich verzamelde. Uit een berijmden brief, dien hem later van uit het kamp is gezonden, is wel gebleken, hoe hij bij de jongelui in de smaak gevallen was. Hij deed ook alles mee: 's morgens in de vroege zwemmen in de ijskoude Geul, aardappels jassen, excursies maken; alles met een aanstekelijke animo.

De excursies gingen best. Dempsey, die we nog nooit hoorden praten, redeneerde honderd uit, om alles duidelijk te maken en de jongeren waren vol belangstelling. Dempsey was een van de meest in trek zijnde excursie-leiders. Terwijl ook de excursies van het tweemanschap: Niko Tinbergen — Martien Rutten, de vogellui, veel succes hadden.

Kortom het pakte.

Toch ging het niet geheel zonder ondergrondsche gerommel. Ik had den ouderen er reeds op gewezen, dat ze onder het eten niet altijd bij elkaar moesten hokken, om dan nog bovendien als in 'n

TWAALFUURTJE IN ZUID-LIMBURG DE CONVERSATIE-TENT OP DEN ACHTERGROND

DE HEER JAN G. SLOFF MET DE „ÉLITE"

soort naluifstemming allerlei grappen uit het vorige kamp op te halen, waardoor de jongeren buitengesloten werden. Uit blikken en uitlatingen had ik gemerkt, dat de jongeren het net zoo aanvoelden als ik. Een kleine enquête, die ik op de volgende Kerstreunie hield, bevestigde, dat ik goed gezien had.

Dan was er nog iets, dat mijn misnoegen gaande maakte. Het was afgesproken, dat er geen vaklui onder elkaar uit zouden gaan. Een uitzondering maakte de tocht naar de Urfttalsperre, die noodgedwongen was uitgesteld om het weer en die met 't oog op treinreductie op Zondag gehouden moest worden. Dit was een tocht alleen voor een paar geoefende ouderen, welke ik mee zou maken en waar ik me zeer op verheugd had.

Nu wilde het ongeluk, dat vier andere vaklui het in hun hoofd kregen om op dienzelfden Zondag in Maastricht te gaan fuiven; twee meisjes en twee jongens. Den avond tevoren was ik vroeg naar bed gegaan met 't oog op den zwaren Zondagschen tocht, maar ziet, na de taptoe wilde het in twee groote tenten maar niet stil worden en de derde tent had er last van. Verbaasd kroop ik eindelijk uit m'n slaapzak en maande de twee tenten tot stilte met onmiddellijk goed gevolg. Om te voorkomen, dat de tentleidsters me onder de oogen zouden komen en 't minder pijnlijk voor ze te maken, was ik buiten de tenten gebleven.

Van slapen kwam voorloopig niets voor me en daar zag ik ineens de twee tentleidsters door den achteringang het kamp binnen sluipen, gevolgd door de twee jongens die mee naar M. zouden gaan.

Door de wacht liet ik onmiddellijk een van hen ontbieden.

— We gaan morgen naar de hoogmis in de St. Servaas en nu moesten de gebruiken van de mis aan de meisjes uitgelegd worden. —

— Wel 'n zeer geschikt tijdstip om dat te doen en dan zonder mijn voorkennis twee tenten onbeheerd te laten. Als jullie dan niet meer kunt leiden, zal ik het wel doen. Ik ga morgen niet mee naar de Urfttalsperre. —

Een van de meisjes is toen ook thuis gebleven, wat ik nooit van haar vergeten zal. Nummer twee is toch naar St. gegaan, omdat ze een ander meisje weg moest brengen, wat ik met haar besproken had; maar op de jongens ben ik nog lang ontstemd gebleven, temeer

daar een van hen juist degene was, die nogal een hoogen toon voerde en vond, dat opperste leiding totaal overbodig was en die deze graag zooveel mogelijk overal buiten hield. Eerst 's avonds voor het eten en later nog na de taptoe heb ik met een paar H.B.leden over het gemis aan piëteit van sommige vaklui nog geconfereerd.

Na dien ging alles best.

Waar we in 't begin wat last van hadden, was van de bevolking. Ze begrepen onze beweging niet en stoorden ons eerste kampvuur door onaangenaam gegichel en gestoei. Later ging het veel beter, stonden ze aandachtig te luisteren en begonnen onze liedjes te leeren. Als een excursie bij een boerderij kwam, werden we meer dan eens met eenige zangregels begroet, wat een eigenaardig gevoel van saamhoorigheid gaf.

Nog moet ik even vertellen, dat er in de conversatietent 's avonds kwatta verkocht werd, om het snoepen den geheelen dag door te voorkomen. In die tent was ook in het jongerenkamp onder mijn leiding een permanente plantentoonstelling, om het geheugen te verfrischen en gelegenheid te geven ook planten te zien van niet meegemaakte excursies. Ik zou graag willen, dat dit systeem wat meer doorgevoerd werd, ook voor de geologische vondsten. De verzamelaars sleepen alles dadelijk naar hun hol (waar ze niet geheel ongelijk in hebben overigens), maar 't zou vruchtbaarder zijn, als 't anders ging. Tusschen sommige planten wordt ook ieder jaar opnieuw het verschil gevraagd en die had ik ook bij elkaar gezocht: valeriaan en koninginnekruid, bereklauw en engelwortel, boomvaren en dubbelloof.

Nu nog iets, waar Frans Makkink over schrijft: „Alle N.J.N.ers spreken elkaar steeds aan met je en jij en vatten de term „meneer” in een kamp beslist als een bespotting op.”

Weer een staaltje van kameraadschap; geen afstand, maar allen één.

WACHTCONSIGNES.

In de fouragetent staan twee stormlampen en hangt de wachtlijst. Je opvolgers bij de wacht voorzichtig wekken, bij de polsen

grijpen; je er van overtuigen, dat ze goed wakker zijn en niet in je tent gaan, voordat de anderen op 't terrein zijn.

Als 't begint te regenen opletten of de groote tenten ontspannen moeten worden; je hoeft niet aan de particuliere tenten te komen.

Als 't erg begint te waaien de Ittlui roepen; als er zieken zijn, Kees of ander medisch student roepen en bij de meisjes ook de leidster.

Water halen voor de korvee en de korvee wekken.

Je kunt brood eten, maar er wordt op vertrouwd, dat je er geen misbruik van maakt. De wacht is in ieder geval een post van vrouwen.

Geen licht gebruiken; de nacht is gewoonlijk licht genoeg; waar licht noodig is, er voor zorgen, dat de straal op den grond komt.

Opletten, of er niets buiten de tenten ligt; alleen goed, dat te drogen hangt, laten hangen.

Natuurlijk niet hoorbaar praten met elkaar.

Als er niets te doen valt, is 't een goede gelegenheid om brieven te schrijven.

Twee brieven.

Eerste brief.

30 Dec. '27.

U weet niet, wat een buitengewoon plezier u me deed met uw brief, uw verhalen over de N.J.N. verveelden me in 't geheel niet, integendeel, behalve Dirk de Man was u de eenige van mijn oude N.J.N.kennissen, die me eens iets liet weten.

Er is nog iets bijzonders aan uw brief, U bent n.l. de eenigste, die me eens schreef, zonder dat ik eerst zelf iets van me had laten weten.

..... In het kamp leer je de N.J.N. eerst goed kennen, daar en op het congres worden uit de jongeren nieuwe bestuursleden gekweekt, en u zult misschien zeggen, dat het laatste niet een hoofdzaak is, dan geef ik dat direct toe, maaar wil de N.J.N. blijven voortbestaan, dan is het toch noodig dat er voortdurend nieuwe krachten komen, die worden gerecruteerd om later de leiding over te nemen.

Mijn betrekkelijk korte ervaring in de bond leerde mij dat het meestal zoo gaat: er komt een jongere in 't kamp, hij wordt daardoor enthousiaster voor de bond, zal harder in zijn afdeeling werken, zal zich meer moeite voor de N.J.N. in 't algemeen troosten, en kan dan, als hij er geschikt voor is, bestuurslid van zijn afdeeling worden.

Met mij is het toevallig net andersom gegaan. Bij de oprichting van werd ik tot bestuurslid gekozen. Eigenlijk toevallig, er waren een paar klasgenooten in de oprichtingsvergadering, die om me een zoogen. poets te bakken me candidaat stelden voor ze voorzitter. Onder protest nam ik het aan, had bovendien niets te doen, daar ze o.a. vergaten me convocaties van de bestuursvergaderingen te zenden. Ik voelde me dan ook heelemaal als een overbodig aanhangsel, totdat in eens de verandering kwam. R. kreeg de leiding, de secretaris, die nooit een letter op het papier gezet had, ging er uit. Ik kreeg toen de opdracht om uit alleen een onvolledig

kaartsysteem een secretariaat in de kortst mogelijke tijd in orde te maken. En juist door er in het begin hard voor te moeten werken, ben ik iets voor de N.J.N. gaan voelen.

Ik was, en ben nog een heel slecht bioloog, dus daardoor stond ik in 't begin vrij koel tegenover de Bond, maar juist door het werk, dat ik lief gekregen had, werd ik enthousiast voor de N.J.N., en kwam daarom ook in 't kamp van Moergestel. Later ben ik hoe langer hoe meer van de N.J.N. gaan houden, en het 3 jaar secretaris van — zijn, heeft me heel wat moois in mijn H.B.S. tijd gegeven. Zooals ik zei, ik ben nog steeds een slecht bioloog, maar doordat ik ons doel zoo mooi vond, heb ik getracht op andere wijze de bond te dienen.

U kunt dan ook wel begrijpen, wat een groote teleurstelling het voor me was, dat mijn gezondheid het niet toeliet dat ik dit laatste jaar voorzitter was.

Tweede brief.

(van een ander dan n°. 1.)

Ik ben niet zoo pessimisties omtrent onze bond als u denkt; ik zie alleen groote fouten erin en ben daardoor des te entoesiaster voor 't werken in de bond om de N.J.N. beter te maken. Voor mij is de bond van een geweldige betekenis geweest in deze tijd van m'n leven en daarom voel ik me aan de N.J.N. verplicht, zoowel aan de bond in z'n geheel — een erg vaag begrip — als aan een heleboel van alle mensen waarmee ik door de N.J.N. in kontakt ben gekomen.

Ik ben eigenlijk maar heel toevallig in de N.J.N. terecht gekomen.

Op een exkursie hoorde ik voor 't eerst van iets als de N.I.N.; dat maakte ik tenminste op uit de serie neusklanken, waarvan al die hogere-klassers en oud-leden de betekenis schenen te kennen. Toen ben ik 's avonds eenig verband gaan leggen tussen 't groene krantje en dat N.I.N., kocht à raison van twee kwartjes een kaart

voor 't Kerstkongres van District II van de N.J.N. en ik was er achter.

Op dat kerstkongres heb ik een massa gehoord.

Daarna ben ik meerdere malen in Vreeland geweest en heb er m'n eigenlijke „N.J.N.opvoeding” genoten, zooals dat wel eens wordt uitgedrukt. In elk geval ben ik daar zo op de hoogte met alle mogelijke zaken geraakt, dat ik er in Des. '26 op de ze reunie helemaal niet vreemd meer tegenover stond.

In die laatste jaren, vooral in m'n H.B. en K.C. tijd, is de bond een reuze stuk van m'n leven geweest. 't Heeft me bij alles een massa tijd gekost, maar 't is die tijd dubbel en dwars waard geweest. Ik heb nu een ondergrond om 'n leven op te bouwen, een ondergrond die ruim is, die geen reële waarde, inhoud heeft, maar die toch maakt, dat ik nu open sta voor een „idealistiese” ontwikkeling. Voor dit alles ben ik de N.J.N. dankbaar.

Maar ik geloof niet dat 't voor *alle* N.J.N.ers is als voor mij. Wel voor vele anderen met mij, en voor een aantal van de huidige jongeren zal het wel net zo gaan. Maar voor hele geslachten zal de bond een amusementje blijven en op die groep had ik bij m'n ontboezemingen over de laatste reunie weer 't oog.

De Kampen.

Slot.

Denekamp-Kotten 1929.

Waren de kampen in 1928 in tweeën gesplitst, in 1929 werden de deelnemers over drie kampen verdeeld. De eerste twee kampen werden in Denekamp gehouden, het derde kamp in Kotten tegelijk met het tweede in Denekamp; we onderscheidde ze onder de namen: Kongreskamp (leiders Jan G. Sloff en ik), het Dinkelkamp (Mevr. Jonker-Westerveld en de heer Sloff), Jongerenkamp (Wim Wessels, George Ittmann en ik).

De eerste twee kampen stonden op Losserschen grond bij de Meulemans brug, het kamp bij Kotten was natuurlijk weer op Wiltershaar.

Huub Kanters schrijft in Am. van Sept. 1929:

„Ze liggen weer achter ons, de mooie dagen, die we gezamenlijk in Denekamp, hetzij in Kotten doorbrachten, en voor menige „oudere jaars” zal het weer een kamp meer zijn in de reeks, die ze achter den rug hebben. Zijn de kampen geslaagd? Ik geloof, dat we die vraag met een volmondig ja kunnen beantwoorden. Onze kampen waren zoowel natuurhistorisch als technisch volkomen in orde. En onder de uitstekende leiding moest het ook goed gaan. Voor het Kongreskamp en het Dinkelkamp waren we niet bang. De N.J.N.ers die daar kwamen, kenden het klappen van de zweep wel.

Maar hoe zal het in Kotten gaan? vroegen we ons dikwijls af. Immers, we wisten niet of het allen deelnemers daar wel zoo goed zou bevallen en we moesten het dus maar afwachten.

Maar dank zij de leiding en de vaklui en vooral dank zij de familie Roerdinkholder, liep alles op rolletjes. En bovendien in welk een streek kwamen we!”

Ja, de kampen zijn goed gegaan en toonden ieder hun eigen karakter.

Het karakter van het Kongreskamp was wel zéér bijzonder. Zoo'n kamp en zoo'n stemming hadden we nog nooit gehad. Het kamp bestond uit lui, die meerdere kampen of reünies hadden meegemaakt, uit veteranen. Ieder was het er over eens, dat het kamp gezellig was en de excursies schitterend (vooral die naar het buitenland, waarover later), alles was best, eten goed, alles goed en toch . . . er ontbrak iets en men wist niet wat. Er was een zekere mate, die men niet thuis kon brengen.

Toch geloof ik, dat ik het wel weet, tenminste ten deele. Ad Borstlap heeft het uitgesproken: — Die eene nacht, toen het zoo stormde en ik aan sommige tenten zoo te martelen had, toen voelde ik me echt weer N.J.N.er. —

En dat was het; er waren geen moeilijkheden en — je had niets te geven. In de tenten bijv., althans bij de meisjes, waren geen tentleidsters. Het was immers niet noodig; er hoefde niets geleerd te worden en orde was er vanzelf.

Spreken de twee brieven, die ik aanhaalde ook niet van liefde voor den bond door moeilijkheden?

Met het kongres (Zondag, 28 Juli in het gebouw Concordia in Denekamp) ging het net zoo. Het H.B. had zich schrap gezet tegen een te verwachten moeilijkheid en die moeilijkheid kwam niet. Ieder was het er over eens, ze hadden nog nooit zoo'n saai kongres meegemaakt.

Op Texel, toen we naar 't kongres gingen, vroeg een oude man: — Gaat dat allemaal naar de kerk? —

— Toch werkt ons kongres ook stichtend. — zei ik Kees Sipkes, waarop deze antwoordde: — Kan het tenminste stichtend werken. — Het kongres in D. heeft zeker niet gesticht, ook niet het tegendeel. Wat anders een hoogtepunt is, was nu een vlakte. Ik was blij, dat er geen jongeren bij waren.

Uit het verslag in Am. v. Sept. neem ik over:

„Biesondere vermelding verdient de schenking door een goed bondsvriend van een som van / 100.— voor het aanleggen van een propaganda-lantaarnplaatjeskollektie”. De heer Sloff had met deze

kollektie reeds een begin gemaakt door een aantal plaatjes ten geschenke te geven.

Zelfde verslag: „Wim Wessels brengt hulde aan het H.B. voor de praktische natuurbeschermingsdaad (geldt voor een terreintje in Zuid-Limburg).”

Zowel van uit het Kongres — als van uit het Dinkelkamp is een tweedaagsche tocht naar Duitschland ondernomen, waarbij we „kennis maakten met een andere manier van trekken dankampeeren” (Huub K.) en in twee Jeugdherbergen gastvrijheid genoten: eerst in Georgs-Mariënhütte, waar we overnachtten en toen in Osnabrück, waar we thee dronken en boterhammen aten plus de kersentractatie van den Heer Bernink uit Denekamp, die de excursie van den eersten dag meemaakte.

De tocht van den vorigen dag, die meer dan leerzaam en mooi was, werd geleid door de heeren Koch en Dr. Steen uit Osnabrück.

Het regelen van dezen tocht, wat alles behalve eenvoudig was, was het werk van Marcus Adriani en ik moet zeggen, het was tadelloos.

Dan het Kamp van Kotten.

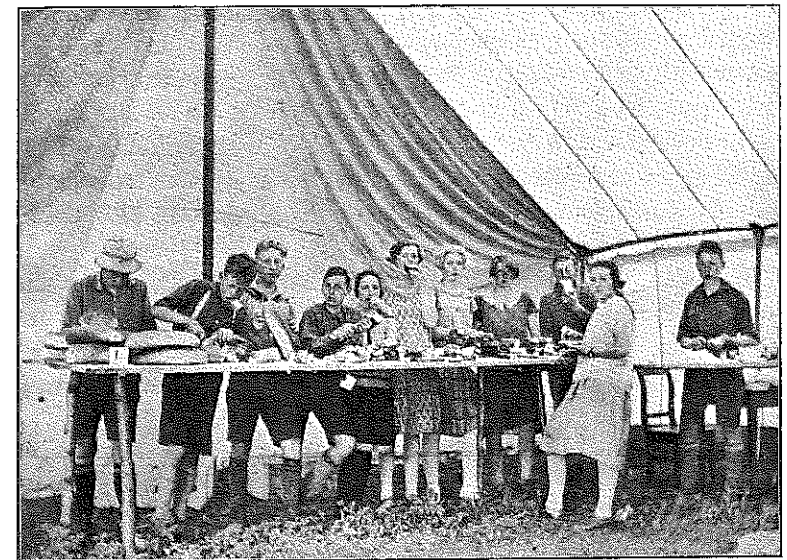
Voor mij was een van de bijzonderheden van dit kamp het feit, dat we als hoofdleiders twee N.J.N.ers hadden, n.l. Wim Wessels en George Ittmann. Ik had altijd gehoopt, dit nog eens mee te maken, dat ik naast mij een leider uit de N.J.N. zou krijgen en nu was het zoo ver. En een fijn stel vaklui had ik ook. Daarvan was Frans Tjallingii „de” man; er lag menige stap tusschen zijn „Pompeblêd” (plompeblad) en mijn „Bever”. Naar hem ging ik als ik iets weten moest, als er iets gebeuren moest, als ik raad of steun noodig had, want George en Wim naar wie ik vroeger ging „golden” nu natuurlijk niet meer.

In het voorkamp hebben we op mijn verzoek een prettige geïmproviseerde vergadering gehad, waarbij ik den vaklui verzocht onder het eten toch vooral niet samen te klieken, doch zich onder de jongeren te verspreiden en met ze te praten. De eenzamen en de schuwen onder hen vooral mogen ook wel wat hebben. De jongeren

DE ZELFGEMAAKTE CONVERSATIE-TENT IN KOTTEN

DE KORVEE AAN HET WERK

mogen vooral niet het gevoel hebben van: — Zij dáár en wij hier. —

En dan heb ik gevraagd, om iederen avond na het eten eventjes een vakliedenvergadering te houden, om met elkaar het meegaan met de excursies en het thuisblijven te verdeelen en verder dat wat van belang was aan elkaar mede te deelen en met elkaar te bespreken. (Vergelijk blz. 15).

En dit systeem is ons allen best bevallen.

George heeft ingesteld om iederen avond vóór het donker liedjes in te studeeren, iets wat zeer in den smaak viel.

We hadden in dit kamp geen conversatietent, maar de jongens hadden samen met Hendrik, onzen boer, een loods van dennen-juffers en dekzeilen in elkaar gezet, die wel voldeed.

Verder hadden we een nieuwe vlag; de oude was in 't Dinkel-kamp gebleven.

De mooiste tochten in dit kamp waren die naar Gemen even over de grens, geleid door Wim Wessels.

De stemming was frisch, jong en gezond. Daarom ook geloof ik, dat deze jongerenkampen zoo goed zijn; hier leeren de vaklui te geven, te geven met opzij zetten van eigen persoon, zonder toe te geven aan het eigen verlangen naar tochten of uitgang.

Ik eindig met een stuk uit Hupie's artikel, waarmee ik begon:

„De gewoonte getrouw, stookten we ook dit jaar weer onze kampvuren. Grillig stegen de vlammen omhoog naar de strakke zomerhemel, waar af en toe een ster verschoot.... We zongen weer onze kamplieden, die nooit vervelen, of we luisterden naar muziek, zang en voordracht. En als het vuur dan kleiner werd en langzaam uitdoofde, dan kwamen we er dicht omheen staan en omsloten het als een nauwe band.

Het was alsof die kleine kring het symbool wilde zijn van de woorden der Bakmarsch: „Wij blijven vast aaneengesloten", en je voelde je op zoo'n moment aangetrokken tot elkaar. Je voelde de groote band van Mensch tot Mensch en van Mensch tot de Natuur".

De laatste Kerstreunie.

Dec. 1929.

Over deze reunie wil ik maar kort zijn. Zij is nog zoo dichtbij.

Wij zijn nu niet meer bijeengekomen in Soesterberg, maar in de houten kazernegebouwen bij Harderwijk. Men verlangde naar wat anders.

Degeen die deze reunie tot stand heeft gebracht was Hans de Boois. Hij was het, die H. ontdekte en verder voor de heele regeling gezorgd heeft, en uitstekend gezorgd heeft. Trouwens in Zuid-Limburg, heb ik Hans reeds als K.C. (kamp-commissie) lid leeren waardeeren.

De jongens moesten in Harderwijk zelf koken, wat voor een 120 man geen kleinigheid was.

De heer Sloff en ik hadden de leiding, maar om huiselijke omstandigheden moest ik den tweeden dag weg en heeft Suus van Zanten het van mij overgenomen. Suus was dus de derde im Bunde van de leiders uit de N.J.N. zelf. Dat vond ik een aardig idee en ik gaf het vol vertrouwen aan haar over, wetend hoeveel piëteit Suus altijd voor den bond betoond had.

De beteekenis die de N.J.N. heeft voor de jongeren.

In verschillende opzichten kan de N.J.N. voor de jongeren beteekenis hebben. Niet in de laatste plaats als jeugdbond in algemeen-zin. Hiervoor verwijs ik naar Amoeba v. April 1929, waar Marcus Adriani en Piet de Wolff een overzicht geven van het resultaat eener enquête door Marcus in Nov. 1928 ingesteld.

„Beteekenis N.J.N. bij algem. vorming.

Het blijkt, dat men hieronder zeer verschillende dingen verstaan heeft. Genoemd werden bijv.: het leeren een voordracht houden, administratief leeren werken, door omgang met anderen een zekere verlegenheid te boven komen, (in het kamp) het zich leeren aanpassen aan andere omstandigheden, en ook: door de omgang met anderen inzicht krijgen in hun opvattingen, levenbeschouwing en daar zijn voordeel mee doen.”

Wat de jongeren hier zelf opnoemen geldt eigenlijk voor iedere of bijna iedere zelfstandige jeugdbeweging, zooals de N.Bas, de religieuze jeugdgemeenschap in den Haag e.a. Ik leg den nadruk op zelfstandig, omdat daarmee samenhangt het admin. leeren werken, werk dat in vele andere jeugdver. door ouderen gedaan wordt.

Ze hebben grooter persoonlijke verantwoordelijkheid voor het werk, ze vechten persoonlijk sterker tegen moeilijkheden. Doordat ze geheel op leeftijdsgenooten aangewezen zijn, ontstaat een hechter kameraadschapsgevoel.

Ze leeren echter nog meer dan dat wat ze zelf opnoemen. Ik weet zeker, dat de liefde voor de natuur niet alleen versterkt wordt, maar dat de natuur ook van verschillende kanten belicht wordt. Ze leeren, dat iemand, die veel namen kent van planten of vogels, of iemand die verwoed verzamelt, nog geen echt natuur-

liefhebber hoeft te zijn. Zij leeren eerbied hebben voor de natuur en zij leeren de natuur te beschermen.

En leeren ze ook niet debatteeren? Ik verwijs hiervoor naar de stukjes die ik uit Am. overnam, o.a. dat v. blz. 39 en verder.

Er wordt veel geboomd in de N.J.N., zie blz. 57.

Wat de N.J.N. voor velen nog meer beteekent staat uitgedrukt in de brieven die ik aanhaalde op blz. 95 en 96.

De plaatsruimte ontbreekt, om over dit onderwerp, dat op zichzelf een boek zou kunnen vullen, dieper in te gaan.

Slotwoord.

Toen Niko Tinbergen en ik na het kamp van Zuid-Limburg de reis naar den Haag zoo goed als zwiiggend aflegden, omdat we zoo moe waren, zei Niko:

— Dat is een bewijs, dat we gewerkt hebben. —

Ja, gewerkt is er in den bond, hard gewerkt door verscheidenen. Maar, lui, blijf wakker. Denk aan wat Frans Tjallingii bij het kampvuur in Denekamp (1929) zei: „Teer niet op 't werk van je voorgangers, maar neem er een voorbeeld aan. Die pioniers, zij wisten van aanpakken; die deden wat, brachten nieuwe dingen in den Bond.” Denk niet: „zooals het nu is, kan het blijven”, want er zijn gevaren van alle kanten. Waak tegen het vormen van klieken, in de eerste plaats een H.B.kliek. Laat jullie H.B.vergaderingen niet ontaarden in snoep- en pretvergaderingen. Vergeet niet, dat je v e r a n t w o o r d e l i j k bent en dat dat zonder ernst niet gaat. Blijf denken aan je kampsymbool: het vuur. Laat het opvlammend vuur het symbool zijn van het vuur voor den bond, maar ook voor al wat mooi is in het leven. Je draagt zelf het hout aan, je g e e f t.

Leerookden jongeren om te geven, des te meer zullen ze voor den bond voelen. Velen willen wel geven, maat weten niet wàt of hoè; dat moet hun geleerd worden. Het is goed, dat ze het in de kampen niet al te gemakkelijk hebben, dat ze zelf hun aardappels moeten jassen en hun groenten schoonmaken en dat er korveediensten zijn.

Maar daarbuiten is er nog ander werk ook.

In de eerste plaats echter moeten de leiders, de vaklui, geven, geven en nog eens geven, denk daaraan, en geven met Liefde.

Daarom was ik zoo blij, toen Wim W. mij de spreuk van Heimans gaf aan het kampvuur in Kotten (1926). Het was een van de vele fijne attenties van Wim.

Ook voor al het andere, dat je voor me deed, Wim, ben ik je dankbaar. George en jij hebben altijd het best voor me gezorgd. Als jullie in 't kamp waren, kon ik er van op aan het goed te hebben.

Jullie zijn er je misschien niet eens van bewust hoe veel je voor me deed.

Van die misschien onbewuste vriendelijkheden heb ik van velen gehad. Alle namen, die in mijn dagboek staan, kan ik hier niet herhalen, nog minder de velen die in mijn geheugen gegrift zijn. Zelf zullen jullie misschien verwonderd vragen: — Weet ze dàt nog? Was ze dààr zoo blij mee? —

Veel woorden zijn niet noodig. Ik zei ook niet altijd veel, als jullie je nood bij me kwaamt klagen, maar ik wist, dat jullie voelden:

— Ze begrijpt ons toch. —

Nog altijd staat de „Vergeet-ons-niet” van Bakkum op mijn schrijftafel en vergeten doe ik jullie zeker niet. En dan kom ik vragen: vergeet ook mij niet.

Schrijf mij eens een brief, kom mij eens opzoeken, ook al is 't na jaren, jaren En dan eindig ik met onzen bondsroep:

N.J.N. hoog!

Bondslied.

Woorden van A. W. E. J. de Haan.
 Wijs: Lied van Trouw (pag. 73,
 Kun je nog zingen, enz.).

Helder op nu, kameraden!
Vroolijk, onder lied en lach
Door de velden, langs de paden;
Heel den lieven, langen dag:
Groot genot schenkt te ieder uur
Weer de studie der natuur!

't Groote boek ligt opgeslagen,
't Geeft zoo vaak verrassend schoon
Antwoord op ons rust'loos vragen,
't Speurend oog en oor tot loon;
Hoofd en hart vol jeugdig vuur
Voor de studie der natuur!

Zij, neen zij onthoudt ons nimmer
Vreugde, vrede en sympathie;
't Vorschend oog ontdekt zij immer,
Orde, eenheid, harmonie:
Schoonheids hoogste rijksbestuur,
In den Tempel der Natuur!

N.J.N. hoog!

Bakmarsch.

Ons stroomt nog frisch het bloed door d'ad'ren
Wij zijn nog jong en kennen geen verdriet.

Wij heffen aan om dit te toonen,
Een vroolijk krachtig lied!
Wat om ons wend' of keer,
Geen zorg drukt ons ter neer
Wij zingen luid, dat ieder het mag hooren:
Geniet! Geniet!
Van al wat jeugd u biedt!

Wij blijven vast aaneengesloten,
Geen twist of tweedracht rukt ons wreed vaneen;
't Gevoel van één te zijn met and'ren!
Bezielt ons steeds alleen!
Dezelfde eed'le zin
Neemt onze harten in!
De schoone taak, die allen wij ons stelden,
Maakt frisch, maakt sterk,
Voor 't zwaarste van ons werk.

Wanneer dan donk're dagen komen,
Als trager vloeit het niet meer jonge bloed,
Dan zal een enkele blijde lichtstraal
Nog koesteren ons gemoed.
De gulden jong'lingstijd,
 meisjestijd,
Die nu ons hart verblijdt,
Zal immer door zijn schijnsel blijven geven,
Bij 't droeve zwart
Van al te bitt're smart.

De Roode Vlam.

(Kampvuurlied).

Woorden van D. Tomkins.

Muziek v. Ch. Heynen.

Wanneer de dag geëindigd is, op 't vergevorderd uur —
Dan grijp je naar je tondeldoos en sla je vonk en vuur,
Dra kronkelt tusschen struik en stam
Het Kampsymbool: de Roode Vlam
..... De Wilde Roode Vlam

Hallo, Hallo, het vonkenspiel schiet over stronk en tak;
De wilde tongen kronkelen met knettering en krak,
Hoog op schiet tusschen struik en stam
Het Kampvuur met de Roode Vlam
..... De Wilde Roode Vlam

Wanneer je om je Kampvuur zit, weet elk wat dat beduidt;
Dan maak je nieuwe plannen op, dan praat je honderd uit
Dan zing je tusschen struik en stam
Het juichlied van de Roode Vlam
..... De Wilde Roode Vlam

Inhoud.

	blz.
Een woord vooraf.	
Inleiding	7
De Geboorte	8
De kampen Denekamp 1921	13
Ommen 1922	14
Mook 1923	22
Bakkum 1924	22
De verhouding tot de N.N.V.	27
In memoriam Dr. Jonker	34
Amoeba	35
De kalender	45
De kampen (vervolg) Moergestel 1925	47
De Kerstreunies	56
Verhouding van de leiders tot de N.J.N.	63
De Kampen (vervolg) Kotten 1926	68
Texel 1927	76
Het Noorden	81
De bond naar buiten	85
De kampen (vervolg) de Bissen Z.-L. 1928	86
Twee brieven	95
De kampen (slot) Denekamp) 1929	98
Kotten) 1929	100
De laatste Kerstreunie	103
De beteekenis van den N.J.N. voor de Jeugd	104
Slotwoord	106
Bondslid	108
Bakmarsch	109
De roode vlam	110